

Forældres betydning for unges uddannelsesvalg og inddragelse i vejledningen

Pless, Mette; Juul, Tilde Mette

Published in:
Praksis+perspektiv

Publication date:
2018

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Pless, M., & Juul, T. M. (2018). Forældres betydning for unges uddannelsesvalg og inddragelse i vejledningen. *Praksis+perspektiv*, (3), 8-17. Artikel 1. <https://www.cefu.dk/emner/videnskabelige-publikationer/videnskabelige-publikationer/foraeldres-betydning-for-unges-uddannelsesvalg-og-inddragelse-i-vejledningen.aspx>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Tema: Inddragelse af forældre i vejledningen

Praksis + Perspektiv er en temaserie, der gennem fire hæfter giver gode eksempler, inspiration og viden om nogle af de områder og udfordringer, som optager vejledere i deres daglige arbejde. De fire temahæfter sætter fokus på: **1.4 Relationen i vejledningen**, **2.4 Opsøgende vejledning**, **3.4 Inddragelse af forældre i vejledningen** og **4.4 Samarbejde på tværs - om vejledning og uddannelse**. De fire temahæfter udspringer af satspuljeprojektet Brug for alle unge, som i perioden 2015-2018 har samarbejdet med uddannelsesvejledere om at udvikle vejledningen for ikke-uddannelsesparate unge.

Om Brug for alle unge

Brug for alle unge (BFAU) har i perioden 2015-2018 sat fokus på vejledning af unge og understøttet Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) i deres arbejde med at få en endnu større andel af de ikke-uddannelsesparate unge til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Indsatsen er finansieret af satspuljen.

BFAU har siden etableringen i 2003 arbejdet med flere forskellige indsatser, der alle har haft en overordnet målsætning om at støtte unge i at påbegynde og gennemføre en uddannelse.

Samarbejde med UU
Denne indsats udmøntes i et tæt samarbejde med UU og sigter mod at give vejledningscentrene et metodisk kvalitetsløft og styrke deres samarbejde med andre aktører. Indsatsen udmøntes i tre forskellige indsatsområder (se næste side).

Tilgang
I alle BFAU's indsatser er der fokus på en helhedsorienteret tilgang, og derfor er de vigtige temaer som motivation, lokalt aktørsamarbejde og forældresamarbejde centralt i mange af BFAU's indsatser.

Mere overordnet er BFAU's rolle at fungere som rådgivende instans, at formidle og etablere tværgående netværkssamarbejder, samt at sikre videndeling mv.

Forankring og videndeling
BFAU har i alle projekter et stort fokus på forankring. Initiativerne skal være bæredygtige lokalt, også efter at projektperioden er afsluttet. Der tages derfor udgangspunkt i metoder, som virker for det enkelte udførende vejledningscenter, men samtidig metoder, som kan udvikles og udbredes, så alle vejledningscentre kan integrere dem i deres praksis.

Læs om de tre indsatsområder →

Tema: Inddragelse af forældre i vejledningen

- 0 5 **Forord**
af Birgitte Hansen, direktør,
Styrelsen for Undervisning
og Kvalitet.
- 0 8 **Indsigt: Forældres betydning
for unges uddannelsesvalg
og inddragelse i vejledningen**
Tilde Mette Juul og Mette Pless fra
CeFU går i dybden med forældrenes
betydning for de unges
uddannelsesvalg.
- 1 8 **“Vores datter skal nok en
anden vej”**
Reportage fra en anderledes
informationsaften i Aabenraa.
- 2 2 **Projektoversigter**
Brug for alle unges projekter i
Djursland, Ikast-Brandø, Randers,
Silkeborg, Sjælland Syd og
Aabenraa.
- 2 4 **Forankring: Det bedste
var forstyrrelsen**
UU Djursland har været igennem
en læreproces. Chef Lotte Kruse
beretter og giver gode råd til
forankring.

0 8

- 2 8 **Udsyn: Tal med forældrene!**
Maskinmester og forfatter Ahmad
Mahmoud stiller krav til vejlederne.
- 3 2 **“Vi er nødt til at vide, hvad I skal”**
Reportage fra Randers om nye
samarbejdsformer mellem skole
og forældre.
- 3 8 **Eftertanken: Aftenen var
nærmest farvestrålende**
Vejledere Merle Lorenzen og Mette
Nyborg reflekterer over, hvad der
gjorde en forældreaften til noget
helt særligt.
- 4 0 **Gode råd fra projekterne**
Erfaringer fra Djursland og
Sjælland Syd.

3 2

3 8

Brug for alle unge indsatsområder

DET FØRSTE INDSATSOMRÅDE er et samarbejde med ni UU-centre, der geografisk er placeret i områder med en særlig høj andel af ikke-uddannelsesparate unge. Der bliver arbejdet med flere forskellige initiativer, der alle er forankrede i UU-centrene. Initiativerne er baseret på et samarbejde med andre lokale aktører, herunder folkeskoler, ungdomsskoler, klub- og fritidstilbud, foreninger, boligsociale aktører, ungdomsuddannelser, virksomheder m.fl.

DET ANDET INDSATSOMRÅDE fungerer som et samarbejde med 15 UU-centre med fokus på at udvikle og afprøve forskellige vejledningsmetoder og -koncepter i UU's vejledning af målgruppen. Indsatsen er bygget op omkring arbejdet i tre forskningscirkler under overskrifterne 'Unge fra uddannelses-fremmede miljøer', 'Forældre' og 'Psykisk sårbare unge'. Efter

en refleksions- og udviklingsfase over cirka halvandet år har centrene afprøvet resultaterne af udviklingsarbejdet i endnu et år, hvorefter forskningscirklerne er blevet videreført i vejledernetværk. Vejlnetværkene har fungeret som et forum, hvor centrene kunne dele deres gode erfaringer med henblik på at fastholde udviklingen af egen praksis og løbende samle op på erfaringer.

DET TREDJE INDSATSOMRÅDE handler om løbende gennem hele indsatsperioden at formidle erfaringer og viden fra arbejdet i indsats 1 og 2, så det kommer hele vejlednings-sektoren til gode. Denne indsats består af kommunikation, videndeling, udbredelse af best practice og netværksdannelse på tværs af centrene. Det er elementer, som alle har været med til at bidrage til publikationsrækken Praksis & Perspektiv.

Det første indsatsområde

Brug for alle unge
samarbejder med:

- 1 UU Bornholm
- 2 UU Sydfyn
- 3 UU Djursland
- 4 UU Herning
- 5 UU København
- 6 UU Guldborgsund
- 7 UU Randers
- 8 UU Sjælland Syd
- 9 UU Vestegnen

Det andet indsatsområde: Forskningscirkler

Unge fra uddannelses-
fremmede miljøer:

I denne cirkel er der fokus på unge fra uddannelses-fremmede miljøer, herunder socialt udsatte unge, og på, hvordan vejledningen kan bidrage til at nedbryde såkaldt negativ social arv.

- UU Vestsjælland
- UU Nord
- UU Vallensbæk
- UU Odense og Omegn
- UU Øresund

Forældre

Denne cirkel har fokus på, hvordan vejlederen i højere grad kan inddrage og samarbejde med forældre til ikke-uddannelsesparate unge, herunder socialt udsatte forældre, tosprogede forældre samt forældre til psykisk sårbare unge og unge med misbrug.

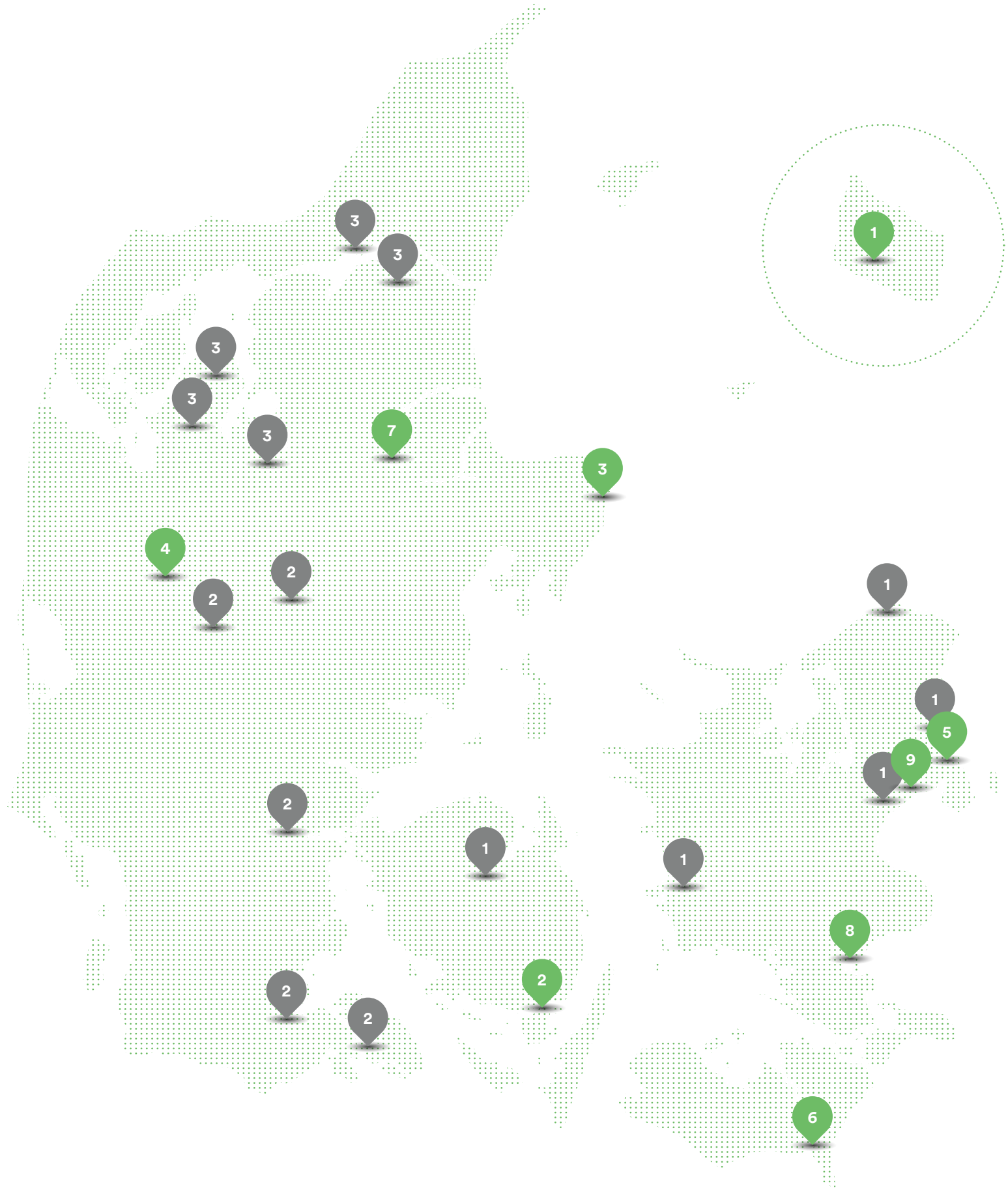
- UU Silkeborg
- UU Ikast-Brande
- UU Sønderborg
- UU Aabenraa
- UU Kolding

Psykisk sårbare unge

Cirklen har fokus på psykisk sårbare unge, herunder unge med lav grad af robusthed, ensomme unge og unge med misbrug.

- UU Mors
- UU Jammerbugt
- UU Skive
- UU Aalborg
- UU Viborg

DE UNGES STEMME

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Skolen?

“Min oplevelse af folkeskolen er, at det meget er sådan et sted, hvor man bliver sat i bås. Alle skal igennem præcis det samme uanset hvad, og der er ingen niveaubøjning på noget af det. Og det er jeg ikke så meget for. Og det irriterer mig med den måde, vi får vist uddannelser på og sådan. Det føles, som om der bliver skældt ud på erhvervsuddannelser, som om de er mindre gode uddannelser, men det er jo normalt arbejde ligesom alt muligt andet.”

Michael, 15 år, Nexø

Tema:
Inddragelse af forældre
i vejledningen
September 2018

Udgivet af
Undervisningsministeriet
- Styrelsen for
Undervisning og Kvalitet
Brug for alle unge
www.bfau.dk

Redaktion:
Brug for alle unge:
Helene Valgreen
pædagogisk konsulent
Inaam Illahi Sahibzada
pædagogisk konsulent
Signe Wester
fuldmægtig
Schultz:
Birgit Heie
chefkonsulent

Art direction & layout:
Toke Mammen Bjorneboe
www.tokeo.net

Foto:
Ulrik Jantzen

En særlig tak til alle de frivillige unge og voksne på arkivbillederne, som ikke indgår i de beskrevne projekter i hæftet.

Tryk: Rosendahl
Oplag: 5000
ISBN:
978-87-603-3174-9 (web)
978-87-603-3175-6 (tryk)

Kan downloades gratis på:
www.bfau.dk
www.brugforalleunge.dk
www.emu.dk

OBS
De unges stemmer i hæftet er baseret på interviews med unge fra UU Aalborg, UU Bornholm og UU Sjælland Syd.

Forældrenes stemmer er baseret på interviews med forældre fra UU Ikast-Brande.

De unges stemmer og Forældrenes stemmer er anonymiserede.

UNDERSVINGS
MINISTERIET

FORORD

I Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har vi fokus på at bidrage til at udvikle praksis gennem teoretisk inspiration og ved at sikre videndeling på tværs. Derfor udgiver vi publikationsrækken, Praksis & Perspektiv, som består af fire temahæfter med fokus på nogle af de udfordringer, som optager vejlederne i deres daglige arbejde. Det er mig en stor glæde at præsentere det tredje temahæfte: **Inddragelse af forældre i vejledningen.**

Forældrenes deltagelse i deres børns skole- og uddannelsesvalg er vigtigere end nogensinde. Selvom alle forældre ønsker det bedste for deres børn, har nogle forældre svært ved at magte opgaven; måske fordi de selv er udfordrede.

I regi af *Brug for alle unge* har modige vejledere undersøgt forældrenes behov og udfordringer i forhold til deres børns uddannelsesvalg. Det har givet os en værdifuld viden, der kan understøtte et endnu bedre samarbejde med forældre i fremtiden.

Temahæftet stiller skarpt på vejledningens meget vigtige samarbejde med forældrene. Det giver inspiration, viden og ”best practice” eksempler til alle, som arbejder med forældresamarbejder, og som ønsker at styrke og udvikle det med henblik på at hjælpe de unges forældre til at støtte, guide og udfordre deres børn i deres uddannelsesvalg.

God fornøjelse.

Birgitte Hansen,

direktør i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Praksis & Perspektiv består af fire temahæfter, der giver gode eksempler, inspiration og viden om nogle af de områder og udfordringer, som optager vejledere i deres daglige arbejde.

Serien er udviklet på baggrund af de erfaringer, resultater og metoder som satspuljeprojektet Brug for alle unge og Ungdommens Uddannelsesvejledning i samarbejde har opnået og udviklet gennem en fireårig projektperiode.

1.4

Relationen i vejledningen

En god relation til en ung er noget, de fleste vejledere og lærere efterstræber. Men hvordan bygges den gode relation op? Den relation, der gør, at den unge kommer positivt videre i sit liv og overkommer bumpene på vejen. Relationer bygges ikke op ved blot at stryge hinanden med hårene. Det er ofte den lærer, der i folkeskolen blev ved med at udfordre os på en konstruktiv måde, der får størst betydning. Det er den lærer, vi husker. Relationer bygges op med tillid, udfordringer og også gerne med en god portion humor.

Relationen i vejledningen har været kernen i Brug for alle unges arbejde gennem alle årene. Stærke relationer er ofte det, der bærer en indsats. Det gælder på det personlige plan mellem den professionelle og den unge, men i høj grad også indbyrdes mellem de professionelle og indbyrdes mellem de unge. Relationerne er ofte det, der betyder, at alle vil gøre noget ekstra for, at en indsats for alvor folder sig ud.

Temaet giver viden og inspiration og viser en lang række gode eksempler på, hvordan vejledere rundt om i landet hver dag opbygger relationer med unge, der har brug for en støttende hånd.

2.4

Opsøgende vejledning

At flytte vejledningen ud af kontorerne, i øjenhøjde med de unge, giver en række fordele og mulighed for at nå de unge, som måske har det største vejledningsbehov, men ikke altid de bedste erfaringer med autoriteter.

Den opsøgende vejledning udspiller sig i miljøer, der ikke er vejledningens hjemmebane, og det kan udfordre både vejlederen og den måde, vejledningen normalt fungerer på. Opsøgende vejledning stiller krav til vejlederens personlige og faglige kompetencer: krav om at være til stede, fornemme en stemning, se øjeblikkets muligheder og improvisere, så vejledningen bliver komplementeret og sat i perspektiv til omgivelserne.

Temaet stiller skarpt på en række af de dilemmaer, som den opsøgende vejledning står over for i krydsfeltet mellem det påtrængende og det støttende. En række gode eksempler giver viden om og idéer til, hvordan den opsøgende vejledning kan udfolde sig der, hvor de unge er.

3.4

Inddragelse af forældre i vejledningen

Alle forældre ønsker det bedste for deres børn. Nogle forældre er meget aktive i deres børns skoleliv og meget aktivt interesserede i deres uddannelsesvalg. Andre forældre har svært ved at magte opgaven, selvom de gerne ville – måske fordi de selv er udfordrede.

Forældrenes deltagelse i deres børns skole og uddannelsesvalg er vigtigere end nogensinde før. Men samtidig oplever mange forældre, at opgaven er vanskelig. De har brug for støtte.

I regi af Brug for alle unge har flere vejledere kastet sig ud i at lave undersøgelser, høringer mv. for at høre, hvad forældrene har brug for, og hvad de synes er svært i forhold til deres børns uddannelsesvalg. Svarene er mange, og der er behov for vejledere, der kan spille på mange strenge for at opnå mest muligt i samarbejdet.

Denne viden formidles i temaet, som også giver inspiration og gode råd til alle, som ønsker at styrke og udvikle samarbejdet med de unges forældre for at hjælpe dem med at støtte, guide og udfordre deres børn i uddannelsesvalget.

4.4

Samarbejde på tværs – om vejledning og uddannelse

Lærere, vejledere, rådgivere ved ungdomsuddannelserne, rådgivere og behandlere ved PPR, sagsbehandlere, familie-rådgivere ... der kan være mange fagprofessionelle omkring unge, der er vurderet ikke-uddannelsesparate. Hver har de deres faglighed og særlige indfaldsvinkel til den unge, og ofte er der brug for en kombination af fagligheder.

Det bedste og mest holdbare udkom af vejledningen opnås ved, at alle aktører, der har en aktie i den unge, tager ansvar, spiller sammen og viser den unge, at der er sammenhæng og progression i den tilbudte indsats. Derfor har næsten alle UU-centre, der har deltaget i Brug for alle unge, igangsat deres indsatser med én eller flere samarbejdspartnere. Og ofte er det lykkedes at transformere det uformelle samarbejde mellem de fagprofessionelle til et gensidigt forpligtende samarbejde med vejlederne som omdrejningspunkt.

Temaet sætter fokus på de gevinster, der opnås ved, at samarbejdet mellem de forskellige institutioner omkring ikke-uddannelsesparate unge formaliseres, intensiveres og gøres forpligtende. Der er inspiration og gode idéer at hente i de mange erfaringer, som projekterne har givet i de deltagende kommuner.

ARKIVFOTO

METTE PLESS
Ph.d. og lektor ved Center for
Ungdomsforskning, AAU. Uddannet cand.mag.
i pædagogik og kulturgeografi.

TILDE METTE JUUL
Ph.d. studerende ved Center for
Ungdomsforskning. Uddannet folkeskolelærer
og kandidat i pædagogisk sociologi.

Forældres betydning for unges uddannelsesvalg og inddragelse i vejledningen

Selvom unge insisterer på, at uddannelsesvalget er deres, spiller forældrene en central rolle i at støtte og vejlede i relation til de unges videre færd efter grundskolen. Alle forældre på tværs af sociale klasser er optagede af, at deres børn får en god uddannelse, og de vil gerne hjælpe og støtte dem i uddannelsesvalget. Mange forældre mangler dog overblik over de forskellige ungdomsuddannelser og er i tvivl om, hvordan de taler med deres børn om uddannelse. Der er således i Danmark et markant gab mellem forældres interesse i at tale med deres børn og deres konkrete viden om muligheder i relation til inddragelse af forældre i vejledningen.

Af Mette Pless og Tilde Mette Juul

**Valget af ungdomsuddannelse:
mit eget valg!**

Forskning viser, at unges uddannelsesvalg er en kompleks proces, der involverer en lang række faktorer, som tilsammen spiller ind på de unges valg¹. Men spørger vi de unge, fremhæver de først og fremmest sig selv som den helt centrale hovedperson i valget, mens forældrenes rolle umiddelbart nedtones:

I: Hvad med jer, hvad for en rolle har jeres forældre haft i jeres uddannelsesvalg?

Pige (10. klasse): Ikke nogen

I: Ikke nogen?

Dreng 1 (stx): Absolut ingen.

Dreng 2 (stx): Næ. Man har måske lidt refereret til dem med nogle ting, men jeg synes ikke rigtig sådan ... jeg synes ikke, de har haft noget, noget sådant at sige.

Mange unge er optagede af at markere ejerskab over deres uddannelsesvalg. Denne understregning af valget som MIT hænger givetvis sammen med, at valget af ungdomsuddannelse udgør det første selvstændige uddannelsesvalg for danske unge. Og gennem markeringer som de ovenstående giver de unge udtryk for en gryende selvstændighed og begyndende løsrivelse fra forældrene. Men de unge forholder sig dog langtfra entydigt til dette. Der er en tydelig dobbelthed på spil, som de unge ofte også er bevidste om. Samtidig med at de understreger, at det er *deres* valg, giver de udtryk for en bevidsthed om, at en række andre faktorer *også* spiller ind på deres valg af ungdomsuddannelse.

Unge i folkeskolealderen har, naturligt nok, ikke mange erfaringer med uddannelse og arbejdsmarked og efterspørger derfor voksne samtalepartnere, som kan bidrage med idéer, råd og sparring i forbindelse med uddannelsesvalget. Og her fremhæves forældrene som særligt vigtige, ikke mindst fordi de unge oplever, at det er forældrene, der kender dem og deres styrker, interesser og udfordringer bedst. Dette går igen i flere undersøgelser på området, hvor forældrene fremhæves som de vigtigste samtalepartnere. Også venner, lærere og vejledere fremhæves

som vigtige i den forbindelse, men i mindre grad end forældrene².

Forældre præger unges valg

Men én ting er de unges oplevelse af deres uddannelsesvalg. Noget andet er, at vi fra talrige undersøgelser kan se en stærk sammenhæng mellem de unges baggrund og deres forløb i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet³. Én af de faktorer, som statistisk set har en væsentlig betydning for unges uddannelseschancer og veje er nemlig forældrenes uddannelses- og erhvervsbaggrund, som både påvirker valget vertikalt (uddannelsesniveau) og horisontalt (uddannelsens art). Forskningen peger enstemmigt på, at unge, som har forældre med længerevarende uddannelser, har større sandsynlighed for selv at få en videregående uddannelse end unge, som har forældre med ingen eller korte uddannelser. Ligeledes viser det sig, at unge har en tendens til at vælge uddannelse og erhverv, som ligner forældrenes, herunder indeholder samme værdier⁴.

I den offentlige debat om unges uddannelsesvalg er det især forældrenes uddannelsesmæssige baggrund, som er i fokus. Men selvom forældrebaggrunden har stor betydning for de unges chancer for at klare sig i uddannelsessystemet, kan denne forklaringsmodel ikke stå alene. Der er tale om langt mere komplekse påvirkninger, hvor den konkrete daglige interaktion mellem forældre og unge også spiller en væsentlig rolle for de unges videre færd i uddannelsessystemet. Forældreindflydelsen gør sig således gældende i kraft af den socialisering og påvirkning, der finder sted både i relation til værdier, normer, kultur, traditioner osv. Men forældrene spiller også en rolle via den påvirkning, de udøver på de unges skolegang, og deres interaktion med skolen og uddannelsesstederne. Der tænkes her på den konkrete kontakt mellem skole/uddannelse og forældre gennem forældremøder, telefonsamtaler, vejledningsseancer osv. Og på samme niveau, men mere indirekte på forældrenes interesse i og håndtering af de unges lektielæsning, mødedisciplin osv.

“

De unge oplever, at det er forældrene, der kender dem og deres styrker, interesser og udfordringer bedst.

Ligesom de aktiviteter, de unge indgår i på hjemmefronten (fx i form af politiske diskussioner, kulturelle aktiviteter), spiller en selvstændig rolle i relation til, hvordan de unge klarer sig i uddannelsessystemet⁵.

Der tales om uddannelse i alle typer hjem

Langt de fleste forældre opfatter, på samme måde som mange unge, uddannelse som væsentligt, hvis man skal klare sig i livet. Som en mor påpeger, skal man nu om stunder “jo nærmest have en studentereksamen for bare at få lov til at vaske gulv. Hvis man skal have en mulighed for at få et job og en fremtid og tjene nogle penge, som vi jo alle sammen gerne vil, så er det jo vigtigt med en uddannelse (mor til pige i 10. klasse).”

Helt overordnet ser vi da også en markant interesse for unges uddannelsesvalg blandt forældre. Forældre vil gerne involveres i og støtte op om de unges uddannelsesvalg – og forskning peger på, at der i langt de fleste danske hjem, på tværs af økonomiske og uddannelsesmæssige skel – om end i varierende omfang – bliver talt om uddannelse og uddannelsesvalg over middagsbordet⁶.

Følg din lyst – så længe du har lyst til uddannelse!

En gennemgående tendens blandt forældre er, at de lægger op til, at de unge skal vælge efter lyst og interesse – så længe de retter fokus mod en ungdomsuddannelse. Det er gennemgående for stort set alle forældre på tværs af uddannelsesbaggrunde, omend kortuddannede forældre er mere optagede

af jobsikkerhed og uddannelsesmobilitet end andre forældre.

De fleste forældre kan da også ‘omkostningsfrit’ fastholde en sådan holdning, da mange umiddelbart er enige i deres børns valg. I mange familier er uddannelsesvalget således et relativt konfliktfrit tema, som dog samtidigt kan være præget af bekymringer og overvejelser fra forældrenes side i relation til, hvordan deres børn skal klare sig.

Ligesom de unge er mange forældre meget opmærksomme på de uddannelsesmæssige krav, der knytter sig til en lang række jobs, og uddannelse som et vigtigt element i relation til at sikre sig en god og sikker fremtid. Gymnasiet eller en boglig uddannelse anses af mange forældre som den uddannelsesform, der kan tilbyde den største sikkerhed for fremtiden i form af at få et godt og sikkert job. De unges lyst og interesse står således ikke alene, når forældrene skal vejlede dem om, i hvilken retning de skal gå. Det er nemlig ikke altid, at forældrene ser de unges overvejelser som en ‘god’ og holdbar interesse, og derfor former ikke alle valgprocesser sig helt uden uoverensstemmelser. Og i de tilfælde, hvor forældre og unge er uenige om uddannelsesperspektivet, udfordres forestillingen

om det interessebårne uddannelsesvalg, og det kan resultere i konflikter, ligesom den unge kan opleve sig presset af forældrenes forventninger.

Stor interesse – men manglende viden

I forbindelse med forældrenes involvering i de unges uddannelsesvalg er det imidlertid vigtigt at sondre mellem deres *viden om* og *interesse i* de unges uddannelse. For gennemgående er holdningen blandt forældrene, at uddannelse er vigtig, og langt størstedelen af alle unge oplever da også, at deres forældre er interesserede i deres uddannelsesvalg. Men samtidig understreger mange forældre, at de på den ene side oplever at *mangle viden om uddannelsessystemet* og de muligheder, der tegner sig, hvilket gør det svært at guide og støtte de(res) unge. Og på den anden side fremhæver en del, at de oplever det som *vanskeligt at vide, hvordan de skal håndtere at støtte og råde deres børn*. En del forældre vakler mellem gerne at ville være opbakkende i forhold til deres børns valg, samtidig med at de er usikre på, eller uenige i, de overvejelser, deres børn gør sig i forhold til uddannelsesvalget. En del forældre er således fanget i dilemmaet mellem på den ene side

“

I langt de fleste danske hjem bliver der talt om uddannelse og uddannelsesvalg over middagsbordet.

gerne at ville lade deres børn vælge frit efter interesse, men samtidig at være bekymrede for, hvorvidt de valg, de så træffer, er de ‘rette’.

Der er tilsyneladende generelt et væsentligt slip mellem forældrenes interesse og deres mulighed for at hjælpe og støtte de unge i uddannelsesvalget. Et slip, som forstørres for forældre med kortere (eller ingen) uddannelse og forældre med anden etnisk baggrund end dansk. Disse tendenser synes at understrege den pointe, at forældrenes viden om uddannelsessystemet i høj grad genereres gennem forældrenes egne erfaringer med uddannelse eller ikke-uddannelse og ikke (alene) gennem en særskilt afsøgning af muligheder i forbindelse med deres børns valg.

Inddragelse af forældre i vejledningen

Som det fremgår, er forældrene generelt interesserede i mere viden om uddannelsesveje, men hvordan kan vejledningen omkring uddannelsesvalget bidrage til en konstruktiv inddragelse af forældrene? Og hvilke udfordringer tegner sig i den forbindelse?

Det er langt fra nyt at indtænke forældreinddragelse som en væsentlig del af vejledningsindsatsen, ikke mindst i udskolingen. Erfaringerne peger dog på to centrale udfordringer i forbindelse med dette.

Skole-hjem-samarbejdet og ‘the usual suspects’

Den ene udfordring handler om, hvordan man får kontakt med forældrene, og hvilke forældre man får kontakt med. Ofte er det de samme forældre, som møder til kollektive vejledningsaktiviteter i skoleregion, og som ›

“ Kortuddannede forældre er mere optagede af jobsikkerhed og uddannelsesmobilitet end andre forældre.

indgår aktivt i samarbejdet mellem skole og hjem. Der er typisk en overvægt af middelklasseforældre, som selv har en mellem- eller længerevarende uddannelse bag sig, og som derfor i udgangspunktet har relativt stor viden om uddannelse og dermed visse forudsætninger for at støtte deres børn. Men som nævnt efterspørger de samtidig viden om uddannelsessystemet. Langt vanskeligere har det vist sig at være at få inddraget forældre, som er mindre fortrolige med skole og uddannelsessystem, eller hvis børn kæmper

med de faglige krav i skolen. Selvom disse forældre også gerne støtter op om deres børns skolegang og videreuddannelse, føler mange sig i udgangspunktet fremmede over for skolen og vejledningen samt usikre på krav og forventninger. Erfaringer fra en række vejledningsforsøg peger dog på positive erfaringer med en række forskellige tilgange.

- Tættere individuel forældrekontakt i form af fx direkte telefonkontakt. Dette kræver, at vejlederne opsøger forældre (og unge) aktivt, og udfordrer således vejlederens vante rolle. Men den individuelle kontakt og samtale kan bidrage til at øge forældrenes fortrolighed med og forståelse for de krav og forventninger, der tegner sig i forbindelse med uddannelsesvalget. Og mange forældre oplever samtalerne som en positiv håndsrækning, særligt hvis den individuelle kontakt følges op af konkrete indsatser og støtte til den unge.

- Samtidig kan inddragelse af centrale professionelle, frivillige og aktører (som fx undervisere og skoleledelse, boligsociale medarbejdere m.fl.), med tæt kendskab til og viden om de unge og deres forældre, fungere som brobyggere mellem vejledningen og forældrene og kan således styrke vejledernes kontakt til forældre, som traditionelt ikke benytter sig af vejledningen.

- Et tidligt fokus på forældresamarbejde kan ligeledes danne et godt udgangspunkt for samarbejde om den unges uddannelsesvalg og uddannelsesparathed senere i udskoling, fordi der opbygges en trykrelation mellem forældrene og vejlederen tidligt i skoleforløbet, før arbejdet med fx uddannelsesparathedsvurderingerne går i gang. Og det skaber et bedre fundament for at håndtere de mulige konflikter, der kan opstå i forbindelse hermed.

Fra PowerPoints til inddragelse

En anden udfordring er selve vejledningsformen. Ofte er den mest benyttede vejledningsform til forældre, at vejlederen ved et forældremøde præsenterer de forskellige uddannelsesmuligheder og fortæller om optagelseskrav og optagelsesprocedurer. Dog peger erfaringer på, at det langtfra er den mest hensigtsmæssige vejledningsform for hverken unge eller forældre, dels fordi både unge og forældre har vanskeligt ved at koble den generelle information om uddannelse til den subjektive valgproces, den unge står i, ligesom en del forældre, som tidligere nævnt, står lidt famlende over for, hvordan de taler om uddannelsesvalget med deres børn.

- Der er gode erfaringer med forældremøder, hvor forældrene ikke blot ‘modtager’ information, men hvor de involveres mere aktivt og får mulighed for at drøfte uddannelsesvalg med elever og andre forældre. Det kunne fx være i form af faciliterede gruppesamtaler, hvor forældrene kunne dele deres bekymringer, viden og erfaringer.

- Tilsvarende gælder for forældremøder, hvor forældre og elever sammen laver konkrete ‘hands on’-øvelser om uddannelsesvalg, ungdomsuddannelser m.m. Fokus er at skabe basis for dialog, samt at forældrene får dialogredskaber, de kan tage med hjem og benytte i fremtidige snakke med den unge om uddannelses- og erhvervsvalg.

Afslutningsvis må det slås fast, at unges uddannelsesvalg er en del af nogle dybere-liggende samfundsmæssige strukturer. Det gælder både de unges faglige forudsætninger, forældrenes vejledningskompetencer og de diskurser, som uddannelsessystemet er omgærdet af. Så vil man ændre på de unges forudsætninger for at træffe valg og deres valg mønstre, skal der også ses på mere overordnede strukturelle og kulturelle faktorer. Men ved med omtanke at inddrage forældre i vejledningen kan man skabe grundlag for en bedre valgproces for de unge og deres forældre. ■

Inddragelse af forældre i vejledningen
Fakta om emnet

Forældre

Ca. 6 ud af 10 unge med ufaglærte forældre får mindst én ungdomsuddannelse.

ARBEJDERBEVÆGELSENS ERHVERVSRÅD, 2016

Vi har set, at de fleste unge er tilfredse med deres uddannelse, men vi har også set, at der er store sociale forskelle i, hvem der fx kan få hjælp med skoleopgaver hjemmefra. Unge med højtuddannede forældre får langt oftere hjælp til opgaver end unge med kortuddannede forældre

SFI, 2016

De unges uddannelsesovergange og forventninger til fremtidig uddannelse hænger sammen med forældrebaggrund, også uafhængigt af deres karakterniveau fra grundskolen.

SFI, 2016

Fattigdom i opvæksten og forældre, der står uden for arbejdsmarkedet gennem store dele af opvæksten, sætter tydelige spor i børns chancer for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

ARBEJDERBEVÆGELSENS ERHVERVSRÅD, 2016

DE UNGES STEMMER

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Glæde?

“Jeg bliver glad, hvis der er andre, der gør noget for mig. Hvis nogen fx giver mig gaver eller siger, at jeg er en god dreng eller et eller andet. Det siger en af mine lærere til mig nogle gange. Og det gør min trivselscoach også. Vi snakker om, hvad jeg går og laver og sådan noget. Sidst snakkede vi lidt om, at jeg var blevet uvenner med én. Han tager det roligt, hvis man får lavet noget rigtig lort. Så snakker vi om det, at man selvfølgelig ikke skal gøre det igen. Altså, de voksne skal ikke bare flippe ud på en, hvis man får lavet noget lort.”

Jonas, 15 år, Stensved

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Forældre og uddannelsesvalg?

“Det bedste, mine forældre kan gøre for at hjælpe mig med at vælge uddannelse, er bare at spørge ind til, hvad det er, jeg helst vil. De skal ikke sådan presse mig til at vælge en uddannelse, synes jeg. Vejlederne har da også sagt, at vi skal snakke om uddannelse derhjemme, men ellers er det også bare kommet af sig selv, synes jeg.”

“Vores datter skal nok en anden vej”

Både forældre og unge, gymnasier og erhvervsskoler bliver sat sammen i faste makkerpar, når UU Aabenraa iscenesætter en anderledes informationsaften om ungdomsuddannelser. For det kræver benspænd at åbne nye tanker om valget efter 9. klasse og klæde mor og far på til at være teenagerens vigtigste vejleder.

Af Annette Haugaard, journalist

DET PLEJER AT VÆRE symfoniorkestre og kunstnere som Chris Minh Doky, Stig Rossen og Sys Bjerre, der fylder de blå sæder i Sønderjyllandshallen. I aften er det UU Aabenraa. En klokke har netop kaldt publikum sammen, men de flere hundrede elever fra kommunens 8. klasser og deres forældre sætter sig ikke stille ned. De søger med stor iver mod bordet i salen, hvor vejleder Per Taarsted Jepsen deler farverige sedler ud.

“God fornøjelse,” siger han og sender nogle i retning af hhx og den lokale landbrugsskole, andre mod htx og SOSU eller den populære stx og erhvervsuddannelserne.

Sedlerne er Per Taarsted Jepsens dirigentstok. Hver seddel parrer to forskellige ungdomsuddannelser for at sikre, at deltagerne i aftenens arrangement, ‘Klædt på til uddannelsesvalget’, lytter til andre toner, end de måske havde forestillet sig, før de kom. De kan heller ikke bare lægge døve ører til de præcis syv minutters oplæg fra hver uddannelse, for på sedlen står der et spørgsmål som eksempelvis: ‘Får du en startløn på ca. 10.000 kroner, når du er eux-lærling, selvom du bor hjemme og ikke kan få SU?’

Der er ellers flere år til, at det kunne blive aktuelt for aftenens unge, som først om nogle uger får at vide, om de foreløbig er vurderet parate til en ungdomsuddannelse. Men en del har allerede lagt planer. Det er dem, der skal forstyrres i aften. Helt i tråd med teorien om ‘planned happenstance’, som vejledningsarrangementet bygger på.

“Nogle gange skal du prøve noget, du ikke havde regnet med, før verden åbner sig. Men

PLANNED HAPPENSTANCE (planlagt tilfældighed) er et begreb, der er brugt af den amerikanske vejledningsforsker John Krumboltz til at beskrive, hvordan uforudsete begivenheder og tilfældigheder i livet kan åbne karrieremuligheder.

sådan tænker unge og deres forældre ikke i dag. De tror, at man skal planlægge livet og skynde sig igennem uddannelsessystemet. Vi forærer familierne to timers koncentreret selskab, hvor den unge ikke kan sige, at der er noget, man ikke gider høre om, og mor heller ikke kan forhindre teenageren i at høre noget, hun måske ikke drømmer om. Vi presser dem til at stoppe op og lade sig overraske for at sætte nye samtaler om uddannelse i gang derhjemme,” siger Per Taarsted Jepsen, der er tovholder på UU Aabenraas store vejledningsarrangement, som blev udviklet under projektet Brug for alle unge (BFAU).

Fra påhæng til fælles arrangement

Klemte inde imellem nyt fra skolebestyrelsen og SSP-konsulentens oplæg om rusmidler plejer Per Taarsted Jepsen og hans vejlederkolleger at fortælle 8. klassens forældre om parathedsvurdering og ungdomsuddannelser. Men alt for ofte kigger de på forvirrede ansigter, blæst omkuld af nye forkortelser, som ikke fandtes, da mor var ung.

“Vores vejledningsinformation var tidligere bare et lille påhæng til forældremøder, hvor vi afleverede vores budskaber og godt var klar over, at mange forældre bagefter var overladt til selv og måtte søge viden på nettet eller håbe på, at skolen tog sig af det. Men vi ved, at især mor er den unges vigtigste vejleder, så forældre skal kunne støtte den unge i at overveje sit valg af uddannelse. Især fordi vi i den individuelle vejledning kun møder den tredjedel hos os, som ikke bliver erklæret uddannelsesparat,” siger Per Taarsted Jepsen.

For to år siden testede UU Aabenraa derfor idéen om en særskilt uddannelsescafé med et anderledes program på en enkelt folkeskole. Halvdelen af alle unge og forældre dukkede op for ikke blot at høre om de store ungdomsuddannelser, men også for selv at prøve at søge onlinesvar på blandt andet Jobkompasset og fremtidenerdin.dk og tale individuelt med en vejleder.

“Det gav tid til at gå i dybden, og forældrene kunne få fingrene i vejledningen. De prøvede de redskaber, vi præsenterer eleverne for i skolen, for man skal ikke tage fejl af, at de unge suger meget viden til sig og gør sig mange tanker. Men de deler langt fra alt med far og mor. Det er svært som 14-årig at

Det er svært som 14-årig at redegøre for et system med flere hundrede uddannelser, så det er vores opgave.

Per Taarsted Jepsen, vejleder

redegøre for et system med flere hundrede uddannelser, så det er vores opgave,” siger Per Taarsted Jepsen.

Succesen fra det lille arrangement var sikker, men UU Aabenraas leder, Bjarke Valeur Bruhn-Rasmussen, vidste, at der ikke var råd til at gentage det på alle kommunens ti overbygningsskoler. I stedet tænkte de nyt, gjorde småt til stort og inviterede alle 8. årgange i hele kommunen til samme arrangement, som blev gentaget to mandage i træk i november 2017.

Tvungne hold uden stigmatisering

“Ræk hånden op, hvis I stadig arbejder med det, I oprindeligt blev uddannet til,” siger Bjarke Valeur Bruhn-Rasmussen i sin velkomsttale i Sønderjyllandshallen. Især forældre griner af den forventede pointe, der demonstrerer, at arbejdsliv sjældent er en snorlige vej. Ordet ‘karrierelæring’ bliver ikke nævnt, men det er tankegodset bag UU Aabenraas nye måde at afholde uddannelsesaften på.

“Ofte er forældre bekymrede for, om deres børn vælger forkert, men vi vil gerne gøre op med idéen om, at selve valget er sort/hvidt. Vi vil vække nysgerrigheden, så man tænker over, hvilke uddannelsestyper der matcher den unges interesser. Arrangementet er en forberedelse til at forstå, hvad uddannelsesparathed handler om, og så kan man tage sin inspiration med videre og blive mere afklaret til åbent hus på de enkelte skoler og senere i brobygningen,” siger Bjarke Valeur Bruhn-Rasmussen.

I Aabenraa Kommune vælger syv ud af ti unge en gymnasial uddannelse akkurat som på landsplan, og umiddelbart er stx førstevalget. Skolegangen minder mest om

det, eleverne kender, og forældre forbinder gymnasiet med netop stx. Så når vejleder Per Taarsted Jepsen og hans kolleger iscenesætter aftenen minutiøst med sedler, der skal hentes to gange ved et centralt bord i Sønderjyllandshallen, er det for at vise nye veje. “Fidusen er, at man ikke kan undgå at høre om både en gymnasieuddannelse og en erhvervsuddannelse, og at alle ikke automatisk søger over til stx’ oplæg. Man bliver tvunget til at høre om mindst fire muligheder, og i den frie runde kan man opsøge sin egen interesse, hvis den ikke blev tilgodeset af sedlerne,” siger han.

Samtidig betyder iscenesættelsen, at der altid er mindst 25 ved hver uddannelse, så man ikke føler sig udstillet, hvis man vil høre om noget, der er mindre prestigefyldt. Det er en vigtig erfaring fra især skoler i små lokal-samfund, understreger vejleder Lone Birch.

“Med vores setup slipper man for at forholde sig til, at andre måske tænker, at nogle skoler er for dem, der ikke kan klare andet. Samtidig hører man måske noget, der giver en bedre forståelse af, hvad nogle klassekammerater vælger senere,” siger hun.

Fælles oplevelse, så mor kan slappe af
“Vores datter vil gerne være sygeplejerske, så hvad er det bedste for hende, nu hvor vi kan høre, at man også kan gå SOSU-vejen?” spørger en mor i den lille café på førstesalen af Sønderjyllandshallen.

Det er typisk forældre, der fører ordet ved de små borde med åbne computerskærme, hvor Lone Birch og kollegerne med deres logo på trøjen signalerer, at UU Aabenraa kan hjælpe med 15 minutters individuel vejledning.

“Man kan være neutral og stille de spørgsmål, der ikke egner sig til plenum. Det giver en fin fortrolighed, også fordi der ikke er

“
Jeg er nok lidt overrasket over, at hun har så mange refleksioner bag sit valg, men det betyder, at jeg kan slappe af.

Marianne Hymøller, mor

“
Det handler om at hjælpe det gode match på vej ved at stille nysgerrige spørgsmål.

Lone Birch, vejleder

lærere til stede. Det er vigtigt, at arrangementet fysisk er rykket væk fra skolen, for nogle forældre til 8. klasseelever er så trætte af at gå til møder, specielt hvis deres barn har det svært i skolen, eller man frygter ikke at blive uddannelsesparat. Vi kender på det tidspunkt hverken forældre eller den unge, og vi kan love, at der er en uddannelse til alle. Det handler om at hjælpe det gode match på vej ved at stille nysgerrige spørgsmål,” siger Lone Birch.

Marianne Hymøller sidder også i vejledningscaféen med sin datter, der på forhånd var indstillet på at vælge stx om halvandet år. Nu har oplægget om htx vakt hendes interesse for måske at nørde med naturvidenskab. Selvom idéen senere bliver forkastet, er Marianne Hymøller begejstret for, at UU Aabenraas arrangement udvider synet på ungdomsuddannelser.

“Vi taler om uddannelsesretninger og fremtidsdrømme ved spisebordet, og min datter fortæller mig det, jeg skal vide, men resten må jeg hive ud af hende! Så det er rart med en håndsrækning til at vide, hvad de lærer i skolen, og selvom noget af det, vi hørte om, var mindre relevant, bekræftede det hende i, at hun vil en boglig vej. Jeg er nok lidt overrasket over, at hun har så mange refleksioner bag sit valg, men det betyder, at jeg kan slappe af,” siger Marianne Hymøller.

Det store fremmøde gør også indtryk på mor og datter. “Vi får en fælles viden og en oplevelse af, at andre også synes, at uddannelsesvalg er vigtigt. Nogle af dem, vi mødte, er måske min datters kommende klassekammerater, og det er jo også meget sjovt.”

Otte ud af ti er begejstrede
UU Aabenraa og vejlederne fra de ti ungdomsuddannelser samles til en fadøl i

Sønderjyllandshallen, da arrangementet slutter. De ved, at otte ud af ti deltagere var så begejstrede den første aften, at de trykkede på en grøn smiley ved udgangen, og næste gang var det ni ud af ti. Begge gange blev de fleste hængende til det sidste, for her i landet er det værd at vente på, at der bliver trukket lod om en købmandskurv blandt svarene på sedlernes spørgsmål.

“Alle var enige om, at den her type uddannelsesarrangement er vejen frem, som vi skal gentage. Specielt de mindre skoler er glade for, at de får så mange tilhørere, og de store føler sig ikke snydt, fordi alle har lige vilkår og får lige meget tid til at præsentere sig. Man kan koncentrere sig om at fortælle om skolens særkende, fordi vi indledningsvis forklarer, hvordan uddannelsessystemet hænger sammen,” siger Per Taarsted Jepsen.

Selv er han særligt glad for, at halvdelen af alle elever i kommunens 8. klasser kom.

“Nogle skal køre ret langt, så det er positivt, at fremmødeprocenten var lige så høj til det store arrangement som ved det lille på folkeskolen. Vi har ikke som sådan et succeskriterie for effekten, men vi håber, at eleverne i 8. klasse efterfølgende bliver mere præcise i deres valg af, hvilken type ungdomsuddannelse de ønsker at blive vurderet parate til. Hvis de kvalificerer deres tanker frem for at helgardere med både gymnasiet og erhvervsuddannelser, kan nogle undgå det nederlag, de typisk oplever, at en ikke-parathedsvurdering er,” siger Per Taarsted Jepsen.

Efterfølgende får han en mail fra en mor, der skriver: “Vi fandt faktisk frem til, at vores datter nok skal gå en anden vej, end vi troede.” ■

Inddragelse af forældre i vejledningen – projektoversigter

I hvert af de fire numre af Praksis & Perspektiv bringer vi oversigter over nogle af projekterne i Brug for alle unge (BFAU), der særligt relaterer sig til det pågældende tema. Denne gang er det projekter, der har en særlig vinkel på inddragelse af forældre i vejledingen. Det drejer sig blandt andet om ressourceorienteret tilgang, dialogmøder og informationsaftener samt karrierelæring.

UU-CENTER DJURSLAND	
Tema	Vejledning i fællesskaber og øget forældreinddragelse
Formål	Styrke ikke-uddannelsesparate unges forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse
Målgrupper	Ikke-uddannelsesparate elever i 8. klasse og deres forældre UU-vejledere Elevernes lærere
Aktiviteter	Gennemførelse af modulopbyggede forløb for eleverne på to skoler Orienteringsmøder og opfølgning med forældrene Kompetenceudvikling for UU-vejledere
Teoretisk fundament	Vejledning i fællesskaber Positiv psykologi
Særlige værktøjer og metoder	MILIFE-konceptet Vækstmodellen

UU-CENTER SJÆLLAND SYD	
Tema	Mor, far og uddannelsesparatheden
Formål	Nedbringe antallet af elever, som vurderes ikke-uddannelsesparate gennem inddragelse af forældrene Opnå viden om forældregruppen
Målgruppe	Elever i 7.-8. klasse, der er i risiko for at blive vurderet ikke-uddannelsesparate og deres forældre. Der er et særligt fokus på de forældre, som sjældent deltager i forskellige tilbud fra skole og UU Vejledere, lærere og ledere m.fl.
Aktiviteter	Indsatser på tre skoler. Dialog og dialogmøder både i grupper og individuelt med forældre og forældre/børn. Intensiv kontakt til forældre i forbindelse med et brobygningsforløb Forældreundersøgelse
Teoretisk fundament	Ressourceorienteret tilgang Karrierelæring
Særlige værktøjer og metoder	Relationsopbyggende dialoger

UU-CENTER AABENRAA	
Tema	Godt samarbejde mellem elever og forældre om at blive uddannelsesparate og vælge uddannelse
Formål	Understøtte de unge i at blive uddannelsesparate
Målgruppe	Ikke-uddannelsesparate unge og deres forældre Vejledere og andre fagprofessionelle
Aktiviteter	Informationsaftener for elever og forældre, tilrettelagt, så de også appellerer til eventuelle ikke-uddannelsesparate Samtalemodel, baseret på vækstmodellen, anvendt på møder mellem elev, forældre, vejleder og lærer på produktionsskole Kompetenceudvikling for UU-vejledere i Vækstmodellen
Teoretisk fundament	Karrierelæring Planned happenstance Positiv psykologi
Særlige værktøjer og metoder	Værdistyrkekort Vækstmodellen

UU-CENTER RANDERS	
Tema	Klar – parat! Forløb for ikke-uddannelsesparate elever i 8. klasse
Formål	At udvikle koncept for et forløb for elever i 8. klasse, der er vurderet ikke-uddannelsesparate
Målgruppe	Elever i 8. klasse og deres forældre Vejledere, lærere og fagprofessionelle
Aktiviteter	Udvikle og afholde forløb på seks skoler for ikke-uddannelsesparate 8. klasseelever, herunder intro- og opsamlingsmøder for forældre Temæftermiddag for vejledere, lærere og fagprofessionelle
Teoretisk fundament	Karrierelæring Anerkendende tilgang
Særlige værktøjer og metoder	MILIFE-konceptet Gruppevejledning

UU-CENTER SILKEBORG	
Tema	Forældresamarbejde og nye mødeformer
Formål	At flere ikke-uddannelsesparate unge i højere grad påbegynder, fastholder og gennemfører en ungdomsuddannelse Forældre i højere grad giver kvalificeret med-/modspil til de unge Bydelsmødrene og UU-vejledere får et større kendskab til hinanden
Målgruppe	Elever i 9. klasse og deres forældre Kontaktlærere og vejledere
Aktiviteter	Afholdelse af forældre-/elev-café på 9. klassetrin Opsøgende vejledning i udsatte boligområder Deltagelse i bydelsmødrenes månedsmøder
Teoretisk fundament	Karrierelæring Positiv psykologi
Særlige værktøjer og metoder	Vækstmodellen

UU-CENTER IKAST-BRANDE	
Tema	Ressourcetilgang i UPV-samarbejdet
Formål	Forbedring af forældresamarbejdet og arbejdet med elevernes uddannelsesparathed
Målgruppe	Elever i 8. klasse, der er i risiko for at blive vurderet ikke-uddannelsesparate, og deres forældre UU-vejledere
Aktiviteter	Skole-hjem-samtaler med udgangspunkt i ressourceguide Workshop for vejledere om ressourcefokuseret vejledning
Teoretisk fundament	Ressourceorienteret tilgang
Særlige værktøjer og metoder	UU Ikast-Brandes ressourceguide

Det bedste var forstyrrelsen

UU Djursland kom med i Brug for alle unge (BFAU) på et afbud. Samarbejdet har udfordret dem fagligt, og projektet har været en god læreproces for hele organisationen. *Lotte Kruse* fortæller om, hvad der har virket, og hvad der ikke har, og giver tre gode råd til forankring.

Af Birgit Heie, Schultz

MÅLGRUPPEN FOR VORES projekt har været ikke-uddannelsesparate elever i 8. klasse og deres forældre. Vi har arbejdet med vejledning i fællesskaber for eleverne og samtidig udviklet nogle metoder til at få inddraget deres forældre i arbejdet med at få gjort deres børn uddannelsesparate.

Vi kom egentlig med på et afbud og valgte at springe på, fordi BFAU tilbød en medfinansiering, der gav os mulighed for at udvikle noget nyt. Konsulenterne fra BFAU har besøgt os løbende, og de har holdt gryden i kog med deres dagsordener og spørgsmål. De har virkelig været vedholdende! Det har været helt afgørende for os, at de har kunnet udfordre os fagligt, og vi har ikke oplevet dem som nogen, der kom udefra med fine teorier. Vi har blandt andet diskuteret projektets forandringsteori, og her har vi haft fingrene dybt nede i materien.

Vi vil fortsætte med konceptet, når BFAU-projektet slutter, men i en lidt anden form. Og den bliver ikke ens i de to kommuner, vi dækker. I den ene kommune forventer vi, at man vil arbejde med alle elevers sociale og personlige kompetencer, mens man i den anden kommune vil lade det være op til de enkelte skoler. De forskellige holdninger handler selvfølgelig om kommunernes politiske prioriteringer, men også om, at andelen af ikke-uddannelsesparate elever og dermed behovet for en særlig indsats er forskellig i de to kommuner.

En invitation til hjælp til selvhjælp

Noget af det, vi har lært, er, hvor vigtigt det er at sætte de unge i centrum. De unge skal involveres og være i fokus. Det er deres valg, >

LOTTE KRUSE
Chef for UU Djursland og Ungeindsatsen. Tidligere uddannelseschef på Aarhus TECH.

7

TRE GODE RÅD OM FORANKRING

1. Sørg for, at projektet kan implementeres, når projektperioden og dermed pengene slutter. Det er vigtigt, at der er en plan for implementeringen bagefter.

2. Som leder skal du brænde for projektet og være klar til at gå 'all in'.

3. Vær vedholdende, og giv ikke op. Hvis strategien fejler, så find ud af, hvor I tog fejl, og justér planen.

“Forældrene har generelt taget rigtig godt imod invitationen, fordi det netop ikke har handlet om, at nu er der ballade med deres barn igen.”

der gælder. Det har vi yderligere indbygget i den kollektive vejledning fra næste år, hvor vi udvider konceptet i den ene kommune til også at omfatte alle elever i 7. klasse.

Et af de elementer, vi meget gerne vil gå videre med, er forældreinddragelsen, som har fungeret rigtig godt. Vi har kontaktet forældrene med en invitation til et forældremøde udelukkende med det ene tema: Hvordan får vi gjort jeres børn uddannelsesparate? Det har været nogle rigtig gode møder, hvor vi har serveret mad og haft god kontakt med forældrene.

Der har været stor opbakning og stort fremmøde til arrangementerne. Det skyldes blandt andet, at vejlederne har fulgt invitationen op med en opringning til forældrene. Det har forældrene generelt taget rigtig godt imod, fordi det netop ikke har handlet om, at nu er der ballade med deres barn igen, som nogle af dem ellers ofte er blevet konfronteret med. Derimod har vi lagt op til, at det her er en fælles indsats mellem dem og os, en invitation til hjælp til selvhjælp til, hvordan vi sammen får gjort deres barn uddannelsesparat.

Om vi kan fortsætte med at følge så meget op på forældrene, afhænger af, om vi kan få skolerne med på det, og hvor mange ressourcer de kan afsætte til det. Vi har ikke rum i den almindelige økonomi til, at vejlederne kan kontakte alle forældre telefonisk.

Vi har lært mest af udfordringerne

Ikke alt i projektet er gået, som det skulle. Fx viste det sig vanskeligt for samarbejdet med eleverne at vælge nogle af dem ud på baggrund af en mangel: at de var ikke-uddannelsesparate. Det var en stigmatisering af dem, som de reagerede kraftigt på, og et selvmål fra vores side. Vi måtte sadle helt om og aftalte i stedet et samarbejde med ungdomsskolen. Når der sker sådan noget, må du som leder gå ind at betale, hvad det koster.

Internt har det været vigtigt, at de UU-vejledere, der har kørt projektet, har haft lyst og vilje til at dele deres viden og erfaringer med deres kolleger. Det har gjort det til en læreproces for hele organisationen. Projektet har virkelig udviklet det her center. Det bedste har været, at vi er blevet forstyrret i vores arbejde. Det har givet os mulighed for at lære af de udfordringer, vi har mødt. Det er især, når du fejler, at du lærer noget. ■

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Fritid?

“Jeg bruger okay meget tid på computerspil i min fritid, men ikke lige så meget, som jeg plejede. Det kan nemt holde en vågen om natten. Der er jo forskellige spil, og nogle skal man være meget dedikerede i, og det er på en måde også skidt. Det kan nemt holde én distraheret. Så bliver jeg ved, indtil jeg bliver træt. Så hele natten. Det seneste halve år har det ikke været sådan, men mit fravær i 9. klasse havde nok også noget med det at gøre.”

INTERVIEW MED **AHMAD MAHMOUD**, MASKINMESTER
OG FORFATTER TIL BOGEN SORT LAND

Tal med forældrene

Ahmad Mahmoud valgte at gå sine egne veje i sit uddannelsesvalg og ikke blive hjernekirurg, som hans far ønskede det. Han ville have ønsket, at en lærer eller vejleder havde konfronteret forældrene allerede i folkeskolen og fortalt dem, hvor urealistisk det var. Og så har han en idé om brobygning mellem familier.

Af Birgit Heie, Schultz

Hvad betyder forældre for deres børns valg af uddannelse?

Forældrenes betydning er helt afgørende. Børn af minoritetsforældre vil altid prøve at være en god pige eller en god dreng og leve op til forældrenes forventninger og drømme. Hvis de forventer, at man bliver læge, så er det det, barnet helt naturligt vil gå efter. Men det kan hurtigt blive et pres, når man gerne vil gøre sine forældre glade og stolte, og deres forventninger er helt urealistiske.

En af udfordringerne for mange minoritetsforældre er, at de kun kender fem uddannelser: læge, tandlæge, advokat, ingeniør og arkitekt. Det er de højeste uddannelser i alle lande, og forældrene kender ikke særligt mange andre. Det giver tårnhøje forventninger, og det stemmer sjældent overens med, hvad barnet kan.

Når man ikke kender mulighederne, er risikoen, at man enten vælger noget over sit niveau, så man knækker halsen på det, eller at man vælger noget under sit niveau, hvor man ikke får brugt sine evner, og så ender man med at kede sig.

Hvordan har du selv oplevet det?

I min fars verden skulle jeg være hjernekirurg. Det passede mig ikke lige! Det gik ikke for godt i skolen, jeg fik dårlige karakterer, og da jeg kom i gymnasiet, fandt jeg ud af, at jeg er ordblind. Desuden er jeg ved at besvime, når jeg ser blod. Ikke en god egenskab for en hjernekirurg.

Men selvom jeg vidste, at det var urealistisk, gjorde jeg alt for at leve op til mine forældres forventninger. Det skabte efterhånden en frygt i mig. Jeg turde ikke vise mine karakterer hjemme og fortælle, hvordan det i virkeligheden gik. I folkeskolen håbede jeg bare, at nogen, en vejleder eller en lærer, kunne se problemet og ville tage fat i mine forældre og tale med dem. Men det skete ikke.

Jeg er født og opvokset i en kontanthjælpskultur, hvor vi stort set ikke kendte nogen med almindelige erhverv. Alligevel skrev jeg ‘advokat’ som ønske i min uddannelsesbog i 9. klasse. Men ingen reagerede på det.

Da jeg kom i gymnasiet, blandede jeg hele familien uden om min udvikling. Jeg gav dem ikke indkaldelserne til forældremøderne og holdt dem helt uden for.

Hvordan valgte du at blive maskinmester?

Efter gymnasiet valgte jeg en uddannelse som eksportingeniør, for den var jeg sikker på, jeg kunne gennemføre. ‘Ingeniør’ lukkede delvis munden på min far, men ‘eksportingeniør’ kunne jeg ikke oversætte til arabisk, så han blev ved med at sige, at jeg hellere skulle uddanne mig til elektroingeniør. Den uddannelse søgte jeg så ind på, efter at jeg havde kedet mig igennem det første halve år af eksportingeniøruddannelsen. Det lukkede endelig munden på min far. Men jeg er ikke en teoretisk nørd, og elektroingeniøruddannelsen var slet ikke mig, så efter to år var jeg ved at gå helt ned med flaget.

Først da jeg efter en venindes råd søgte og kom ind på maskinmesteruddannelsen, følte jeg, at jeg var kommet på rette hylde. På det tidspunkt gad jeg ikke tage flere kampe med min far og tog ham ikke længere med på råd. Han fik bare at vide, at det er en form for ingeniør.

Hvad skal vejlederne gøre?

De skal huske, at forventningerne er kærligt ment fra forældrenes side. De vil det bedste for deres børn. Men kærlighed kan også skade.

Vejlederne skal samarbejde med forældrene, og de skal konfrontere dem, når målet ikke holder. De skal tage en snak med forældrene om, hvad der er realistisk, og hvad der er urealistisk for deres børn. Hvad der vil være godt for dem, og hvad der ikke vil.

Det er vejlederens ansvar at tage den samtale, det kan aldrig blive barnets. Og det er heller ikke forældrenes, hvis de ikke har værktøjerne til det. Vejlederen skal simpelthen

“

Jeg er født og opvokset i en kontanthjælpskultur, hvor vi stort set ikke kendte nogen med almindelige erhverv.

AHMAD MAHMOUD

Forfatter og debattør. Uddannet maskinmester og udgav i 2015 bogen “Sort land” om sin opvækst i det almene boligkvarter Askerød i Hundige.

“
Mange lærere
er konfliktsky og
berøringsangste.
De smiler og
nikker og tør
ikke tale
forældrene
imod.

sikre, at forældrene bliver udstyret med en meget mere nuanceret palette af uddannelser, så de selv kan navigere rundt i de mange uddannelser, som Danmark tilbyder.

Hvor tæt skal man gå på forældrene?

Jeg har oplevet, at mange lærere er konfliktsky og berøringsangste. De smiler og nikker og tør ikke tale forældrene imod. De nævner ikke Mohammeds blå mærker eller fortæller, at Ahmad ikke laver lektier. På den måde svigter de børnene.

Når man skal vælge uddannelse, er det heller ikke nok, at vejlederne henviser til ug.dk og forventer, at forældrene selv kan finde ud af det. Det er kun de ressourcestærke familier, der har værktøjerne til at bruge den. Mange kan knap nok forstå, hvad der står på den første side. Heller ikke anden og tredje generation har kompetencerne til det.

De er blevet skubbet igennem uddannelsessystemet, men de er ikke blevet dannet i det.

Hvordan kan man give forældrene den viden?

Man burde meget tidligt ved skole-hjem-samtalerne og løbende sikre, at forældrene får viden om uddannelser i Danmark, så de kan blive dannet i at agere i det danske uddannelsessystem og hjælpe Ahmad, Sulejma, Mohammed og Fatima med deres uddannelser.

Og det skal være obligatorisk. Hvis det er frivilligt, vil ingen komme. Tilbud er ikke nok. De oplever ikke, at de selv har behovet. De ved jo, at deres søn skal være hjernekirurg.

I nogle familier magter man slet ikke at tage del i opgaven. Forældrene kan ikke overskue det. Der står den unge alene med sit valg af uddannelse. Så må vejlederen sætte ekstra ind, tage den unge ved hånden og følge ham

eller hende i mål. Og vejlederne skal være særligt opmærksomme på mønsterbrydere – på alle niveauer. Bare springet til en eud-uddannelse kan være stort i en familie, der er på kontanthjælp.

Hvad skal vejlederne gøre, når det drejer sig om forældre fra andre kulturer end den, de selv kommer fra?

De skal behandle dem præcis, som de ville behandle alle andre! Så vil de hen ad vejen opdage, om der er ekstra behov for hjælp. Taler forældrene dansk? Kan man tale med dem? Jeg måtte selv tolke til min egen skole-hjem-samtale, og det er ikke godt nok.

Man skal også huske at spørge om det, som måske ikke er så åbenlyst. Hvad arbejder du med? Hvad får du dagen til at gå med, hvis du ikke arbejder? Kan du læse dansk? Hvilke ressourcer har familien? Vær nysgerrig, og spørg. Men lad være med at gøre det til alle. Det vil være at tale ned til de ressourcestærke.

Hvordan henvender man sig bedst til forældrene?

Det nytter ikke med fine, skriftlige invitationer til forældremøder med orienteringer til alle. Til nogle forældre skal det være en-til-en. Ring dem op, og sig: Jeg skal have et møde med dig. Så møder de frem.

Det er et stort arbejde at nå forældrene på den måde, men det behøver så kun at være til dem, der har brug for det. Man må screene familierne for at finde dem, der har behovet.

Har du en god idé til, hvad man mere kan gøre?

Ja, jeg har en idé om, at lærere og pædagoger kan være med til at bygge bro mellem familierne, mellem forældrene. Så der bliver kontakt mellem Muhammeds far og Jens’ far. En slags mentor-familie-ordning. Der er mange familier, der står på spring – de vil så gerne hjælpe. Og man kan lære så meget mere ved at blive koblet på en ressourcestærk familie. ■

Inddragelse af forældre i vejledningen
Fakta om emnet

Forældre

To ud af tre elever oplever, at forældrenes forventninger har nogen eller stor betydning for deres valg. Ser vi nærmere på, hvilke grupper af unge som oplever, at forældrenes forventninger har stor betydning, så har faktorer som alder, etnicitet og om forældrene foretrækker bestemte uddannelser betydning.

CEFU, 2016

Eleverne oplever primært, at det er forældrene, der har indflydelse på deres valg af uddannelse, men deres viden om uddannelse får de primært fra skolen, lærerne og vejlederne, mens de unges venner ikke tilskrives stor betydning.

CEFU, 2016

I forhold til elevernes etniske ophav oplever elever, som har forældre, der er født i et andet land end Danmark, i langt højere grad, at forældrenes forventninger har betydning for deres uddannelsesvalg. Det gælder særligt unge, som har forældre, der kommer fra Asien og Mellemøsten, men også når forældrene stammer fra andre europæiske lande, er der en signifikant forskel.

CEFU, 2016

Generelt giver forældre udtryk for, at de ikke har den rette indsigt og viden om uddannelsessystemet og de forskellige valgmuligheder til at kunne vejlede de unge. De fremhæver, at det primært skyldes, at der er flere uddannelsesveje i dag end tidligere, og at uddannelsessystemet har ændret sig markant siden, de selv stod foran et uddannelsesvalg.

CEFU, 2016

DE UNGES STEMME

*Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Skole og lektier?*

“Jeg glæder mig til at komme ud af folkeskolen og komme videre til noget andet. Jeg håber, at det bliver anderledes, for jeg synes, at det er meget det samme her. Bare det at prøve noget nyt. Jeg tror også, at det bliver sjovere, fordi jeg så selv kan vælge, hvad jeg har lyst til. Der er mange fag her, som jeg ikke synes er sjove, og som jeg gerne ville vælge fra.”

Jonas, 15 år, Stensved

“Vi er nødt til at vide, hvad I skal”

UU Randers baner vej for nye samarbejdsformer mellem skole og forældre via særlige vejledningsforløb for elever med begrænsede personlige og sociale kompetencer. Mor og far ser ud til at bakke mere op, når de får adgang til tæt kontakt på sms, skræddersyede forældremøder og skole-hjem-samtaler med fokus på succes frem for mangler.

Af Annette Haugaard, journalist

‘JEG VIL IKKE. Jeg går. Jeg vil ikke. Jeg går.’ Hele vejen til teatret i Randers slås Fridas tanker med fødderne. Vestervangsskolens hold for stille piger og drenge på 8. årgang skal om lidt lave teatersport, og det er absolut ikke noget for hende.

“Men hvad er det, vi skal?” spurgte hun sin mor flere gange i aftes. Det fremgår med vilje ikke af programmet for ‘Klar til forandring’, der er et af UU Randers’ ti fokuserede vejledningsforløb for kommunens udskolingselever, som ikke er vurderet uddannelsesparate. Hos otte ud af ti skyldes det mangelfulde personlige og sociale kompetencer, og derfor får unge som Frida en ekstra håndsrækning. Det samme gør deres far og mor.

I vejledningsforløbene er nye former for forældresamarbejde en lige så vigtig ingrediens som aktiviteter med eleverne, for erfaringen er, at opbakning hjemmefra er nødvendig, når unge skal ændre adfærd, men mange forældre ved ikke, hvordan de i praksis støtter. Vejleder Rikke Mejlby Kramer har derfor givet forældrene sit telefonnummer og sagt, at de til enhver tid må tage kontakt, og søndag aften skriver Fridas mor: “Vi er nødt til at vide, hvad I skal i morgen.”

“Vi holder kortene tæt ind til kroppen om, hvad der skal ske på det her hold for stille elever, for det er en del af udfordringen at lære at kaste sig ud i noget, man ikke ved, hvad er. Men det kan skabe så stor utryghed, at eleverne ikke tør deltage og, at man derhjemme ikke kan finde argumenter for, at den unge skal af sted. Det er vores professionelle ansvar at skabe nye veje til et tæt samarbejde med forældrene, når vi stiller krav om, at de skal bakke op, og derfor har vi åbne telefoner uden for arbejdstiden og sender personlige sms’er om, hvad deres barn laver med os,” siger Rikke Mejlby Kramer.

Usynlig, vild eller eksamensfyrskrækket “Fint.” “Sjovt.” “Mærkeligt.” Enstavelsesord er de foretrukne svar, da Fridas gruppe mødes ugen efter turen til teatret for blandt andet at tale om, hvordan det var at dramatisere et skænderi, spille heks eller placere sig på en linje for at illustrere, hvordan man

har det i sin klasse. Fællesnævneren for de ni unge er, at de helst ikke gør væsen af sig.

“Det er meget tilbageholdende, usynlige og selvudslettende elever, som har lavt selvværd og mangler pondus. De siger sjældent noget i klassen eller i gruppearbejde, fordi de mangler drive og mod til at komme på banen. Det er dem, hvor man som lærer efter en time kan komme i tvivl om, om de overhovedet var i klassen,” siger AKT-lærer Lotte Hundborg, der står for holdet på Vestervangsskolen sammen med Rikke Mejlby Kramer.

På andre skoler har UU Randers også koblet en vejleder og en lærer på særlige vejledningsforløb som led i Undervisningsministeriets projekt Brug for alle unge (BFAU). Nogle steder er det for vilde drenge, andre steder for elever med højt fravær, eksamensskræk eller alvorlige huller i dansk og matematik. Adgangskriteriet er ikke nødvendigvis manglende uddannelsesparathed, selvom der ofte er en sammenhæng, for i Randers Kommune er karakterer over 02 ikke i sig selv nok til en positiv vurdering, understreger lederen af UU Randers, Morten Skivild.

“Vi sidestiller helt principielt faglige, sociale og personlige kompetencer i vores parathedsvurderinger, og derfor har vi forholdsvis mange unge, som ikke skønnes at være klar til en ungdomsuddannelse. Hovedparten slås med andet end faglige udfordringer, så det giver mening, at vi involverer os i at etablere nye samarbejdsformer mellem vejledere, lærere og forældre,” siger han.

Negative skole-hjem-samtaler gør døv Udfordringerne for de unge i UU Randers’ vejledningsforløb trækker ofte lange spor og har typisk i årevis været en fast ingrediens til skole-hjem-samtaler: Du skal sige mere i timerne. Du skal blive bedre til at koncentrere dig. Du skal passe din skolegang. Og I skal bakke op hjemmefra.

“**Opbakning hjemmefra er nødvendig, når unge skal ændre adfærd, men mange forældre ved ikke, hvordan de i praksis støtter.**”

Rikke Mejlby Kramer, vejleder

“Vi ved, at elever med forældre, der motiverer deres børn, generelt klarer sig bedre, men hvis man næsten kun oplever negative skole-hjem-samtaler, risikerer man efterhånden at blive døv. Der er nogle forældre, hvor det ikke nødvendigvis er viljen til opbakning, der mangler, men de ved simpelthen ikke, hvad vi konkret beder dem om at gøre,” siger Lotte Hundborg.

Da Vestervangsskolens kontaktlærere havde spottet stille elever, som kunne have gavn af et særligt vejledningsforløb, og de unge havde skrevet en ansøgning for at vise, at de var motiverede, inviterede Lotte Hundborg, Rikke Mejlby Kramer og viceskoleleder Annika Østergaard derfor til forældremøde. Det var tilrettelagt, så det skulle skabe tryk for netop denne gruppe.

“Mange stille børn har forældre, som heller ikke selv snakker eller er frembrusende, og det indrettede vi os efter. Vi sad med vilje omkring et rundt bord og fik kaffe og kage, imens vi tog ordet i begyndelsen og forklarede, at forløbet ikke er terapi, men aktiviteter og samtaler, som flytter grænser og giver erfaringer med at vise, hvem man er, og hvad man kan. Det blev understreget af, at elever fra det forrige hold fortalte om deres udbytte,” siger Rikke Mejlby Kramer.

Forældrene fandt nu mod til at fortælle om deres børns reaktioner, og en mor sagde, at hun ville ønske, hun selv havde fået et lignende forløb som ung. Som trumf på tryk-heden og ønsket om forældrekontakt udleverede Lotte Hundborg og Rikke Mejlby Kramer deres telefonnumre.

“Det er en livline, de kan bruge både dag og aften, hvis de har spørgsmål eller brug for at fortælle os, hvordan den unge reagerer på forløbet. De fleste sender en sms frem for at ringe

– måske fordi det føles mindre konfronterende, hvis forælderen selv er en lidt tilbageholdende type,” siger Rikke Mejlby Kramer.

Slik som symbol på selvevaluering

Poser med farverige chokoladekugler viser, at det er blevet tid til den obligatoriske belønningsrunde, som altid er en del af dagsordenen i gruppen for stille piger og drenge. Man skal hælde slik i sit syltetøjsglas som symbol på sin egen indsats siden sidst.

“I tager bare så meget, I synes. Der er ikke nogen regler,” minder Rikke Mejlby Kramer dem om.

Hos drengene blev glasset sidste gang fyldt et par centimeter op, mens Frida endnu kun har et enkelt gult stykke slik. Det overrasker Lotte Hundborg, at de unge har svært ved at give sig selv klap på skulderen.

“Belønningsglasset er en meget banal illustration af, hvor vanskeligt det er for nogle at anerkende sig selv for det, de gør. De har typisk en oplevelse af, at de ikke rigtig har noget at bidrage med. Det er vigtigt at ændre den selvopfattelse, så det har stor effekt at markere og tydeliggøre de små fremskridt, for ellers er det ikke sikkert, at de får øje på det,” siger hun.

I dag skal holdet belønne sig selv ud fra deres evaluering af, hvordan de klarede teatersporten. Frida siger, at hun på forhånd tænkte ‘nej, det gider jeg ikke, for teater og opmærksomhed er ikke lige mig’.

“Det var fint nok. At prøve noget andet. Men det var meget grænseoverskridende.”

Frida, elev

“Så hvad fik dig til at komme alligevel?” spørger Rikke Mejlby Kramer.

“Jeg syntes ikke rigtig, at jeg bare kunne melde mig ud. Det var fint nok at prøve noget andet. Men det var meget grænseoverskridende.”

Alle skal også vurdere arbejdet med deres individuelle mål og delmål, som de hver gang skriver ind trin for trin på tegningen af en trappe. De fleste ønsker at sige noget et bestemt antal gange om dagen eller i specifikke fag, og alle formulerer personlige hjælpetanker til at få talen på gлед. Moham-med vil støtte sig til sætningen ‘Jeg kan godt,’ mens Emma vælger ‘Tro på dig selv. Det er rigtigt, hvad du siger.’

Lyden af chokoladekugler mod glas breder sig og skifter tempo fra enkeltstående toner til længerevarende rytmisk klirren. Frida har nu dækket bunden af sit glas.

Syv ud af ti flytter sig

De i alt 10 gange Vestervangsskolens stille piger og drenge mødes står programmet på

yoga, ridning, højtlesning for 0. klasserne og besøg i såvel et supermarked som på kommunens erhvervsuddannelser. De skal overskride flere grænser, opbygge kropsbevidsthed, mod og erfaring med at høre deres egen stemme, ligesom det skal give indblik i, hvad et fritidsjob kræver, og hvilke muligheder der er for skolegang efter afgangseksamen. Til sidst rundes forløbet af med en ekstraordinær skole-hjem-samtale, hvor forældre og vice-skoleleder Annika Østergaard igen er med for at markere resultatet.

“Erfaringerne fra det forrige hold er, at eleverne virkelig rykker sig. Syv ud af ti blev efterfølgende erklæret uddannelsesparate, og de kunne alle sidde på mødet og trygt og velformuleret fortælle, også mig som fremmed, hvad de havde lært og var blevet gode til. Den dag har vi bevidst et positivt fokus på succeserne for at give både unge og forældre en erfaring med, at skole-hjem-samtaler også kan være opløftende,” siger Annika Østergaard.

Hun har allerede besluttet, at det særlige vejledningsforløb skal fortsætte, selvom Vestervangsskolen fremover selv skal finansiere sin andel. Lederen af UU Randers er enig.

“Vi er i gang med at blive dygtigere til at etablere samarbejder og alliancer mellem skoler og forældre med en relativ enkel, kortvarig og billig indsats. Vi må konstatere, at de traditionelle virkemidler som møder med forældre, beskeder på intra eller en folder i tasken ikke altid er nok til at skabe den opbakning hjemmefra, der er så vigtig for, at unge bliver opmuntret til at ændre adfærd. Som fagfolk har vi en forpligtelse til at være kreative og komme dem i møde på anden vis,” siger Morten Skivild.

Som dagens sidste opgave sender Lotte Hundborg og Rikke Mejlby Kramer en personlig sms til forældrene til de ni stille unge. Fridas mor får at vide, at hendes datter både er i mål med en af sine ambitioner om at sige noget i timerne, har overskredet en grænse ved at tage til teatersport, selvom hun ikke havde lyst, og for første gang virkelig belønnede sig selv for sin indsats. I næste uge skal Frida læse op for eleverne i 0. klasse, så mor må gerne spørge til opgaven og måske lytte, når datteren øver sig. ■

Elevernes navne er anonymiseret.

Forældrenes stemmer

Hvordan støtter, guider og udfordrer man som forældre sine børn bedst muligt i deres uddannelsesvalg? Tre forældre sætter her ord på deres oplevelse af at være forældre til unge, med hver deres udfordringer, som står overfor at skulle vælge en ungdomsuddannelse.

1

LOUISE, IKAST-BRANDE

Louise er mor til Jonathan, som er ordblind.

Hvad betyder noget for dig i forhold til Jonathans uddannelsesvalg?

I forhold til uddannelse er vores tanke, at Jonathan skal på teknisk skole, når han er færdig med 9. klasse. Det, der er vigtigt for mig i forhold til hans uddannelsesvalg, er, at han får noget, han kan klare, og hvor han får noget succes. Hele hans skoleperiode har været hård på grund af hans ordblindhed. Så det betyder noget, at han får nogle succesoplevelser og finder ud af, at der er noget andet, han kan, end lige at sidde og læse og skrive. Vi behøver ikke alle sidde på et kontor og være højtuddannede. Der er også brug for dem, der kan lave noget med hænderne. Så det er mit ønske, at han finder et erhverv, han brænder for, og som han finder ud af, at han er dygtig til, og hvor han kan mærke, at det her betyder lige så meget, som hvis han sad bagved en computer og var direktør for et eller andet firma.

Hvad har I talt med Jonathan om?

Vi har snakket om, hvad der er realistisk for ham, og hvad han godt kunne tænke sig, og hvad hans drømme egentlig er, men også om, og det er ikke for at hakke ham ned, hvad der er realistiske mål. Vi har fortalt ham om alle de der lidt mere skjulte uddannelser, som man også kan tage. Det hele behøver ikke at være gymnasier og handelsskoler; der er meget andet end det.

En forælders perspektiv på uddannelsesparathedsvurderingen ...

“Uddannelsesparathedsvurderingen er et koncept, der betyder, at man lige så godt kan give op, og at det tager modet fra de unge.”

ANONYM FORÆLDER

“Man ved ikke, hvem der vurderer, og præcis i forhold til hvad. Jeg synes, det er et forbandet kryptisk projekt det her. Jeg er bekymret for, hvordan man vurderer. Er det én lærer. Er der nogen bremser, vi ikke kender?”

ANONYM FORÆLDER

“Uddannelsesparathed er den store trussel. Det bliver også brugt af lærerne, det kan blive sådan en magtting, at de har magten til at vurdere, hvis eleverne ikke gør, som de synes. Det kommer til at fylde for meget, og det skaber a- og b-elever.”

ANONYM FORÆLDER

Citaterne er baseret på interviews med forældre i Vordingborg Kommune og indgår i rapporten ‘Far, mor og uddannelsesparatheden’ – en kvalitativ vidensopsamling om forældres oplevelser, motivation og behov i forhold til deltagelse omkring deres barns uddannelsesparathed – samt anbefalinger til forandrende praksis.

Lige p.t. fylder det ikke så meget med valg af uddannelse, fordi de næste to år er dækket ind med efterskole. Det bliver en uddannelsesefterskole for ordblinde og unge med læsevanskeligheder. Og så har vi snakket med vejlederen om, at når vi kommer til udgangen af Jonathans efterskoleophold i 9. klasse, så er vi velkomne til at tage kontakt til ham igen i kommunen, så vi derfra kan finde ud af, hvad der skal ske, hvad han selv skal ud at prøve kræfter med, og hvad der er af lærepladser, fordi vi tror, at det er den vej, Jonathan skal; noget teknisk skole og noget læreplads.

På efterskolen vil der være nogle håndværksmæssige fag, hvor Jonathan kan prøve at snuse til, hvad det vil sige at være murer, mekaniker, maler og tømrer. Hvad det så er, der fanger hans interesse, det vil vise sig. Jonathan har også selv store forventninger til, hvad den her efterskole kan give ham. Og han ser frem til, at han ikke sidder ved siden af en, der laver de her 12-taller, for det har været hårdt for ham, at han ikke selv kunne. Lige meget hvor meget han gjorde, så var det ikke muligt at få de samme karakterer som de rigtig dygtige i klassen.

Hvordan har vejledningen været?

UU-vejlederen er kommet med ind over Jonathans forløb i 7. klasse. Og så har vi haft lidt skiftende kontakter på Jonathans sidste skole, men det lagde vi ikke så meget vægt på, fordi vi vidste, han skulle videre. Vi synes, at vi har haft en god dialog med vejlederen, som blandt andet har hjulpet os med, at Jonathan er kommet i gang med en brandkadetuddannelse. Den kan man få allerede i 8. klasse, og den er så blevet tilbudt de unge, der har lidt udfordringer på den faglige del. Vejlederen har tænkt på Jonathan og tænkt i andre veje end lige den boglige.

I UU-vejledningen og skolen har de været gode til at sætte møder op, og vi har altid - med kyshånd - taget imod, hvad der er blevet foreslået for at hjælpe Jonathan. Min indstilling har altid været, at alt, hvad vi kan gøre, det kan vi lige så godt prøve for at se, om det hjælper. Vi er godt klar over, at vi står over for den her udfordring med læsning og skrivning, og der er ingen grund til, at vi modarbejder et tiltag, som skolen kommer med.

Hvordan har det været for Jonathan at blive vurderet ikke-uddannelsesparat?

Jonathan har ikke snakket så meget om det, og jeg er egentlig måske lidt i tvivl om, om han overhovedet ved, hvad det kommer til at betyde. Men det har da helt klart fyldt noget for os, at han ikke er vurderet uddannelsesparat lige p.t., fordi vi synes, det er svært. Det er ikke rigtigt håndgribeligt for os, hvordan vi hjælper ham videre derfra. Så jeg synes faktisk, at det har fyldt en del. Vi har haft et møde med vejledningen om det, og deres første indskydelse var, at de lige syntes, vi skulle prøve at se tiden an, når han kommer på efterskole, og se, hvordan han rykker, og så tage den derfra. Det er nødt til at give mening for os, at det er sådan, for vi kan jo ikke gøre andet. Vi kan ikke hjælpe ham i alle fag. Det er noget af det, vi har lært nu: Det hjælper ikke at sidde at terpe, og forklare ham ting. Fordi han ikke kan læse sig til de der ting, er han nødt til at lære tingene på en anden måde.

Har I nogen gode råd til andre forældre?
Vær åben og ærlig, og tag tingene, som de kommer. Lad være med at gøre det til et tabu, at man har et barn, der har nogle udfordringer. Lad være med at lukke øjnene for, at dit barn har et problem. Lad være med at sige nej til hjælp og tænk, det er ikke mit barn, den er gal med, det er alle jer andre. Nej, tag imod de råd, der kommer, og gør det for at hjælpe dit barn i stedet for at tænke egoistisk. Det er en af de ting, der gør ondt: at folk ikke vil indse problemerne, og at de ikke kan se, at det er for at hjælpe børnene.

Vi opdagede, at Jonathan havde et problem, fordi han blev frustreret og ked af det. Vi tænkte, at det simpelthen ikke kunne passe, at det var så svært. Der måtte være noget galt. Da vi så fik sat de her ting i værk, og der blev kørt PPR-undersøgelser og ordblindetest på ham, indså vi, at vi har en udfordring. Jeg synes faktisk, at Jonathan har håndteret det fint, for det er aldrig noget, han har lagt skjul på, og det er aldrig noget, vi har været flove over. Det har bare været noget, der har været træls. Og når Jonathan har været ude at søge arbejde, har vi også været ærlige og sagt: "Jonathan, han er ordblind. Han kan det samme som alle andre, I er bare nødt til at fortælle ham tingene." Det siger han også selv, hvis der er nogen, der siger et eller andet: "Jeg kan ikke læse, hvad der står derovre, for jeg er ordblind, kan du ikke lige fortælle mig det?"

Vi har prøvet at tale med Jonathan om, hvad folk vil sige til ham, hvis han siger, at han er ordblind. Det kan du ikke sige noget til, sådan er det jo bare. Det kan ingen drille dig med, sådan er det bare. Der er nogle, der går med bøjle, nogle bruger briller, nogle er skeløjede, og sådan er vi bare forskellige. Så han har altid accepteret, at sådan er det bare, selvom han har syntes, at det var træls. Han er aldrig blevet drillet med det. Vi har prøvet at lære Jonathan at spille med åbne kort.

ANNE, IKAST-BRANDE

Anne er mor til Mia, som har ADD og social angst. Hun går på et 10. klassecenter.

Kan I hjælpe Mia med uddannelsesvalget?
Det kan vi godt, men omvendt har det været vigtigt for os med selve vejledningen også, for Mia har været droppet ud af 9. klasse. Hun har ikke 9. klasseeksamen, og hun er kommet tilbage fra efterskole med nogle vanskeligheder i form af en diagnose. Derfor har vejledningen været meget vigtig for os i forhold til, hvilke muligheder der er for Mia. Det er også vigtigt, at hun kan komme ud at være et andet sted, hvor der er nogle professionelle til stede, så dialogen ikke kun foregår i hjemmet, og så vi også bakker op om det, de professionelle siger. Vi har haft meget behov for den vejledning: at samles om et bord, hvor vi har siddet og talt om det.

Hvilken støtte har I fået af vejlederen?

Vi kom til UU-vejlederen i 9. klasse. Og det er hende, vi også har nu, som har hjulpet os igennem. Hun har gjort, at Mia er kommet ind på den skole, hvor hun er nu, selvom hun også har været sygmeldt her. Men alligevel står UU-vejlederen klar, og der er også mentorgrupper på skolen.

Det har været godt på den måde, at de har formået at skitsere, hvilke muligheder der er, men uden at tage alt med. De har gjort det simpelt og afdækket to-tre forskellige muligheder, inden man tager en beslutning

Når forældre fravælger at deltage i sociale arrangementer og fællesmøder på skolen, er der mange overvejelser på spil. En forælder udtaler:

"En præst, der skal tale – det gider man ikke! Der står jeg af. Så kan jeg gå i kirke. Os, der har stået på kagefabrikken hele dagen – så tar' jeg hellere 'Vild med dans' derhjemme. Præst, det er sådan noget, man skal lokke med for dem på Østerbro, men sgu ikke hernede."

ANONYM FORÆLDER

"Jeg føler mig tit dum, når jeg læser ting fra skolen ... Alle de der ting, man ikke lige kender."

ANONYM FORÆLDER

Citaterne er baseret på interviews med forældre i Vordingborg Kommune og indgår i rapporten 'Far, mor og uddannelsesparathed' – en kvalitativ vidensopsamling om forældres oplevelser, motivation og behov i forhold til deltagelse omkring deres barns uddannelsesparathed – samt anbefalinger til forandrende praksis.

om noget. Så har vi jævnligt afholdt møder undervejs, så det er blevet en proces, også for det unge menneske, når det ikke ligger til højrebenet, hvad man skal efter folkeskolen.

Vi har forsøgt at holde antallet af involverede personer nede i den grad, det har kunnet lade sig gøre. Vi har siddet til et møde med syv mennesker, og Mia har været en aktiv del af alle møderne på nær et, hvor hun ikke kunne overskue det. Så vi aftaler ikke alt muligt, som hun ikke er en del af. Før møderne fortæller jeg lige Mia, hvad dagsordenen er, og det, jeg ved, vi skal op at snakke om, selvom jeg jo ikke kan vide det hele. Nogle gange er der en dagsorden, og andre gange handler det om, hvad der skal ske næste år. Det er en gennemgang for lige at forberede hende.

Hvordan har det været for Mia at blive vurderet ikke-uddannelsesparat?

Mia er ikke uddannelsesparat, som det ser ud nu. For hende er det barsk, fordi hun

ikke kan gøre som de andre unge. Men det betyder jo også, at vi sætter os ned og ser på, hvordan virkeligheden er, og hvad vi så kan gøre for, at hun bliver uddannelsesparat. Så der fungerer det jo egentlig rigtig godt, når man har en, der ikke er uddannelsesparat. Det har egentlig også været fint for os. Jeg ville jo have syntes, at det var ærgerligt, hvis de havde sagt: "Hun er bare klar – videre," for det er hun ikke. Og så havde man stået der og tænkt over, hvad man som forældre kan gøre for at bremse den unge og sørge for, at hun undgår nederlag på grund af noget, hun bare ikke er klar til.

Hvilke tanker gør I jer om Mias fremtid og arbejdsliv?

Altså, det, der betyder noget for os, er, hvad hun kan se sig selv i. Hun er godt oven på nu, men hun har jo en livslang diagnose. Hvornår er hun et sted, så hun kan komme i gang med noget, uden at det går for hurtigt? Men vi skal heller ikke bremse hende, hvis det er noget, hun tror på. Det har de også været gode til at hjælpe med i vejledningen. Og hun skal heller ikke skyde over målet, for så risikerer hun at falde og måske synke endnu dybere. Det er det, vi sidder med nu.

Næste skridt er, at vi skal have fat i en HG-uddannelse og høre dem i forhold til optagelseskrav og sådan noget. Hvordan mærkes det fysisk at være der, og hvordan ser der ud? Vi har ikke rigtig været ude nogen steder, fordi hun har været så belastet. Hun har ikke kunnet overskue de indtryk, man modtager. Men nu skal vi så derud, så hun kan mærke efter, om det er noget. Jeg kunne godt som forælder sige: "Det er det, du skal, for det er den mulighed, der er." Men jeg ved også, at hvis hun har lukket af for det inden, så kommer hun slet ikke af sted efter ferien. Så det er noget med at mærke, se og føle, når man går ind, at høre dem og få sat ansigter på dem. Og så skal vi til møde på skolen igen.

Jeg ville da hellere have, at hun bare kunne vælge frit på alle hylder, og at vi kunne tage en dialog om det. Det er svært, fordi der er så mange døre, der er lukkede. Men det er ikke nødvendigvis rigtigt, det er bare den tanke, man har, fordi det ikke er 'bare lige'. Så jeg synes, at det er svært også i forhold til, hvad der skal blive af hende. Nu ved jeg godt, at der nok skal blive noget af hende, for hun trives meget bedre end tidligere. Der er energi i

hende, hun er ikke passiv, som hun var for et halvt eller helt år siden. Hun sidder ikke muret inde derhjemme. Men som forælder sidder man på sidelinjen, og jeg ved da godt, at enten æder hun alt det, jeg siger, råt, eller også går hun imod det. Man præger jo sine børn. Jeg ved, hvordan man læner sig op ad sine forældre. Det gjorde jeg også selv. Som forældre er man jo rollemodeller.

Det fylder meget for os som forældre. Selvom vi klapper over, at hun nu er tilbage i 10. klasse med angst og alt det, så er det en kamp at komme af sted hver dag. Vi skal støtte hende bedst muligt uden at forstærke hendes udfordringer. Dem har hun selvfølgelig, men man skal heller ikke gøde dem, så udviklingen stagnerer eller går tilbage. Det er med at følge med den fremdrift, hun har, eller få hende skubbet lidt.

LENE, IKAST-BRANDE

Lene er mor til Phillip i 8. klasse, som har svært ved at koncentrere sig.

Hvordan har det været for Phillip at blive vurderet ikke-uddannelsesparat?
Vores oplevelse til en skole-hjem-samtale er, at vi sidder sammen med to lærere. Og vi har bare fået at vide, at der vil være en uddannelsesvejleder til stede, fordi vores søn ikke var uddannelsesparat. Og på det tidspunkt får vi ikke sådan en videre uddybning af, hvad der ligger til grund for det. Jeg havde faktisk en dreng, der sad og græd, da vi kom hjem, for nu havde han ikke lyst til at gå i skole. For det er ikke ret rart at få at vide.

Det er først, da han har gået på skolen i næsten et helt år, at vi får at vide, at det ikke går særligt godt, at han ikke rigtigt er med og så videre og så videre. Vi vælger at sende ham af sted på en turbo-camp i sommerferien for at booste og løfte ham og for at hjælpe ham på vej. Vi vidste jo godt, at vi stod med en dreng, som virkelig skal holdes til ilden, og vi har været vant til at komme på en skole, hvor de virkelig har været supergode til at fastholde ham, han har meget svært ved at koncentrere

sig. Fra turbo-campen fik vi en otte siders lang rapport, der beskriver, at det ikke er fagligt, det halter, det er koncentrationen. Så lige så snart du gør det mere håndgribeligt, leger det ind, spiller det ind – så er han med.

Jeg gjorde vejledningen opmærksom på, at jeg ikke syntes, at skole-hjem-samtalen blev håndteret ordentligt. Derefter har vejledningen generelt været fint på – og vi er blevet godt vejledt.

Hvad er vigtigt for dig i forhold til Phillips uddannelsesvalg?

Vi prøvede at få Phillip lidt i en anden retning og sagde: "Du er nødt til også at prøve noget andet end den her pædagogretning," for jeg kan da godt kigge på ham og tænke: "Er du sikker på, at det her er noget for dig? Jeg tror, at du kunne komme længere med en håndværkeruddannelse." Det er min egen tanke. Mine tanker om det hele går meget på, at hvis det er det, han føler for, så er det det, han skal forsøge at jage. Jeg vil rigtig gerne, at han kan komme igennem sådan en uddannelse, hvor man får en gymnasial og en erhvervsuddannelse samtidig. De fortalte rigtig godt om forløbet til et arrangement for alle 8. klasseelever i kommunen. Det var rigtig, rigtig godt. Man skal stile efter noget, der gør en glad, og som kan gøre ens hverdag nem at komme igennem. De unge skal gøre det, der gør dem glade. Der er brug for alle – om det er i ældreplejen, pædagogikken eller håndværksfagene, så skal de finde noget, der giver dem glæde.

Vi har jo bare valgt at støtte ham, da han første gang sagde: "Jeg vil være pædagog." "Jamen, så er det vel det, du skal være, hvis det er det, du siger." Jeg tror, at det er, fordi det er der, hvor han har haft supergode oplevelser, det har været, når pædagogerne er kommet på banen, i skolen, i SFO'en osv. Der har faktisk også været en masse læring, bare på en anden måde. Og når de er af sted til klubberne, hvor de møder de her unge mennesker, som måske er pædagogstuderende eller lignende, så møder de dem i øjenhøjde. Jeg tror, at det har været sådan nogle ting, der har fået ham til at tænke, at han vil være pædagog. For det er rart at være sammen med dem. Men det er bare det, jeg gætter mig til, for jeg har jo ikke været med. Det er noget, han selv har oplevet. Men jeg tænker, at det er, fordi det er dem, han kan spejle sig i. ■

Aftenen var nærmest farvestrålende

I Silkeborg er det lykkedes at få næsten alle forældre til at møde op til forældre-/elev-café, og aftenen blev en stor succes. Forud lå en stor indsats fra både vejledere og lærere.

MERLE LORENTZEN
UU-vejleder i UU Silkeborg. Læreruddannet med en diplomuddannelse i uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledning.

METTE NYBORG
UU-vejleder i UU Silkeborg. Uddannet socialrådgiver.

Af Merle Lorenzen og Mette Nyborg, UU-vejledere i Silkeborg

HVORDAN KAN VI INDDRAGE forældrene i et samarbejde på en ny og uformel måde? Hvordan kan forældre og elever blive mere aktive sammen? I UU Silkeborg har vi undersøgt og afprøvet, hvordan vi kan samarbejde, inddrage og møde forældre og elever i en forældre-/elev-café i projektet: *Nye mødeformer*. For os var forældre-/elev-caféen en fantastisk oplevelse. Aftenen var nærmest farvestrålende, multikulturel, og med en duft af dejlig mad ligesom i et folkekøkken. Der var snak, grin, tuscher og papir i brug hele aftenen. Vi talte med elever fra ungdomsuddannelserne, medarbejdere fra helhedsplanen, bydelsmødre, lærere samt ikke mindst forældre og elever, og alle var meget engagerede. Vi hørte forældrene sige, at det var en anderledes og varieret aften. De var glade for, at der var tid til at arbejde og snakke med deres børn. De fandt det også spændende at høre de unge fra ungdomsuddannelserne fortælle om uddannelserne. Målgruppen var elever og forældre i to 9. klasser, og mødet blev afholdt i september i forsamlingshuset, Huset, i det boligsociale område, hvor skolen ligger. Vi var spændte på, hvor mange forældre og elever der ville møde op til forældre-/elev-caféen, da der normalt er ringe fremmøde til forældrearrangementer på skolen. Derfor besluttede vi at gøre en ekstra indsats. Vi mindede dagligt eleverne om caféen og fortalte, hvor meget vi glædede os til at møde de unge sammen med forældrene. Vi fortalte også om programmet, hvor de ville møde tidligere elever fra skolen, som ville holde spændende oplæg om deres uddannelser. Bydelsmødre og medarbejdere fra helhedsplanen i området ville også bidrage med oplæg. Desuden ville de blive budt på en international buffet, tilberedt af unge i skolepraktik. Det virkede! Ud af den samlede elev- og forældregruppe (29 elever) kom alle undtagen én familie. Vi er af den overbevisning, at lærernes engagement, vejledernes indsats og omdømme i området og ikke mindst relationsarbejdet op til arrangementet havde

afgørende betydning for fremmødet. Men det havde også betydning, at forældre-/elev-caféen blev afholdt på familiernes hjemmebane, det vil sige i Huset. Vi har lært, at invitationerne både skal sendes ud på SkoleIntra og udleveres til eleverne i papirform, og at lærere og vejledere løbende må følge op på invitationen i samarbejde med helhedsplanen samt bydelsmødrene. På mødet præsenterede vi forældre og elever for en ny form for samarbejde via opgaver inspireret af Vækstmodellen. Det overraskede os, hvor ihærdigt familierne arbejdede sammen om opgaverne. Det virkede, fordi vi var velforberedte, styrede dem igennem hele processen og hjalp dem undervejs. Vi oplevede, at alle havde lyst til at bidrage. Det havde også stor betydning, at rollemodeller og oplægsholdere kom fra skole- og boligområdet. Og at spise sammen skaber altid en fælles ånd og en let stemning i et fællesskab. Men alle ville gerne hygge sig, og det skal der også afsættes tid til. Sådan et arrangement er ressourcekrævende. Det tager tid at planlægge, at finde rollemodeller til oplæg, at inspirere og vedligeholde engagementet hos lærere og elever. Som vejledere blev vi høje af at opleve elever og forældre samarbejde og kaste sig ud i nye opgaver. Det var og er det hele værd! ■

“Vi oplevede, at alle havde lyst til at bidrage.”

Merle Lorentzen, vejleder

□

Vækstmodellen er en ramme for samtaler, der både skaber og rummer vækst.

Vækstmodellen sætter fokus på det, der virker og går godt, på glæden og fremskridtene. Det giver mere overskud at tale om vanskeligheder i en positiv kontekst og med fokus på konkrete, positive og konstruktive forandringer.

Link:
www.virker.dk/modeller-og-metoder/vækstmodellen

● **Inddragelse af forældre i vejledningen**
Fakta om emnet

Forældre

46%

Knap halvdelen (46 %) af eleverne tror, at deres forældre er ligeglade med, hvilken ungdomsuddannelse de vælger. Ud af de elever, som tror, deres forældre ønsker, at de tager en bestemt ungdomsuddannelse, tror 61 % af eleverne, at deres forældre foretrækker, at de vælger stx.

CEFU, 2016

De fleste forældre giver selv udtryk for, at stx er den uddannelse, som åbner for flest videregående uddannelsesmuligheder. (...) Forældrene siger dog samtidig, at deres vurdering kan være et udtryk for, at de ved for lidt om uddannelsessystemet.

CEFU, 2016

Forældre, som er født i et andet land end Danmark, er særligt engagerede i deres børns uddannelsesvalg, da mange ser uddannelse som en mulighed for social mobilitet. Men denne gruppe forældre har generelt et mindre kendskab til det danske uddannelsessystem. Derfor bør der vejledningsmæssigt være ekstra fokus på at inddrage denne gruppe forældre i vejledningsaktiviteter.

CEFU, 2016

“ **DE UNGES STEMMER**

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Lærere?

“Jeg synes, vi har nogle gode lærere. Fx min dansklærer, hun har hjulpet mig meget, synes jeg, i hvert fald siden starten af 8. klasse. Jeg skulle være meget mere mundtlig i timerne til at starte med, fx række hånden op og sådan noget. Det gjorde jeg bare ikke rigtigt, selvom jeg godt kendte svarene. Så hun begyndte bare at spørge mig, fordi hun godt vidste, at jeg kendte svarene. Hende ved jeg, at jeg kan komme til, og at jeg kan snakke med hende.”

Kasper, 15 år, Langbæk

Gode råd

fra projekterne

Der er rigtig god læring i projekterne under Brug for alle unge (BFAU). I UU Djursland har man med succes involveret forældrene i et forløb for ikke-uddannelsesparate elever i 8. klasse. UU Sjælland Syd har fået foretaget en grundig undersøgelse af forældres oplevelser, motivation og behov i forbindelse med deres barns uddannelsesparathed, der er mundet ud i en række konkrete anbefalinger.

A

GODE RÅD OM ØGET FORÆLDREINDDRAGELSE fra UU DJURSLAND

UU Djursland har afholdt et forløb for ikke-uddannelsesparate elever i 8. klasse på to skoler. Forløbet har bestået af seks moduler i foråret, fulgt op af uddannelsesbesøg, vækstsamtaler og andre arrangementer i efteråret. Det var de samme elever, der deltog.

UU Djursland har ønsket at gøre en ekstra indsats for at inddrage forældrene i forløbene. Derfor har man inviteret dem til at deltage i de første og sidste moduler. Det er lykkedes at få næsten alle forældre til at deltage, og forældrene har givet meget positive tilbagemeldinger. For

eleverne har de ændrede skolerammer og aktiviteter givet mulighed for personlig og social udvikling.

Inddragelse af forældrene

→ Introducér forløbet med et brev til forældrene, og legitimer det ved at få skolelederen til at skrive under.
→ Følg op ved at ringe til forældrene. Telefonsamtaler er en god kontaktform, hvor I også kan sikre, at forældrene er orienteret om parathedsvurderingen.
→ Invitér skolelederen til forældrearrangementerne for at give dem betydning for både forældrene og skolens lærere.
→ Opret en Facebook-gruppe til billeder og tekst fra dagens aktiviteter og til at orientere om planer for de kommende moduler. Lad både elever og forældre deltage i Facebook-gruppen. Også elevernes lærere kan holde sig orienteret ved at følge med her.

→ Lad et af forældrearrangementerne foregå på en erhvervsskole for at give forældrene viden om uddannelsesmuligheder.
→ Evaluér forløbet telefonisk med forældrene for at få feedback og idéer til forbedringer.

Planlægning og gennemførelse

→ Undgå stigmatisering. Eleverne kan opleve det som noget negativt at blive udvalgt på baggrund af vurderingen som ikke-uddannelsesparat. Flyt forløbet væk fra folkeskolen, og inddrag i stedet fx ungdomsskolen til gennemførelse af aktiviteterne.
→ Skab et tillidsfuldt læringsmiljø ved at indrette undervisningslokalet hyggeligt.
→ Styrk fællesskabet mellem de unge med fysiske aktiviteter ude af huset.

B

GODE RÅD OM FORÆLDREINDDRAGELSE fra UU SJÆLLAND SYD

Forældre kan gøre en stor forskel for deres børns udvikling og valg af uddannelse. Men mange forældre føler sig fremmede over for skolen, og nogle føler sig inkompetente, utrygge og angste, og det kan være svært for UU og skolen at komme i kontakt med dem og få dem til at deltage i forskellige tilbud.

UU Sjælland Syd har i samarbejde med Brug for alle unge (BFAU) fået foretaget en undersøgelse blandt forældre til elever i 7. og 9. klasse for at få kastet lys over, hvad der skal til for også at få gruppen af mindre aktive forældre inddraget i arbejdet med, at de unge bliver uddannelsesparate. Undersøgelsen, der er foretaget af antropolog Marianne Nøhr Larsen, er mundet ud i notatet: 'Far, mor og uddannelsesparatheden – en kvalitativ vidensopsamling om forældres oplevelser, motivation og behov i forhold til deltagelse omkring deres barns uddannelsesparathed – samt anbefalinger til en forandrende praksis'. De gode råd nedenfor stammer alle fra denne undersøgelse.

Få alle med

→ Hav fokus på trivslen i forældregruppen. Tryghed og tilhør har betydning for nogle forældres lyst til at deltage i forskellige aktiviteter og arrangementer, der vedrører uddannelse, uddannelsesparathed mv.
→ Tag angsten og præstationsræset ud af arrangementerne. Statussymboler som fx 'den flotteste kage' bør holdes væk. Det skal være let at deltage.
→ Gør det muligt at være usynlig. Undgå aktiviteter, som for nogle kan være udfordrende – fx gruppearbejde. Men planlæg gerne aktiviteter, som kan få en samtale på gled.
→ Tænk i forskellige typer af tilbud – nogle ønsker fx helst små og nære møder.

→ Tjek, om transport og økonomi kan være en hindring. Foreslå eventuelt forældre med bil at tilbyde transport til dem, der ikke har bil.

Invitationen

→ Gør noget ud af invitationen. Den skal være tydelig, give mening og være relevant.
→ Supplér altid med en invitation på papir, og nøjes ikke med ForældreIntra. Der er forældre, der aldrig kommer dér.
→ Sørg for personligt at invitere de forældre, der ikke plejer at komme – og følg op, gerne telefonisk. Fortæl forældrene, at det er vigtigt, at de kommer, og hvorfor.

Sprog og kommunikation

→ Tal hverken op eller ned. Sørg for et niveau, hvor alle føler sig mødt og kan være med.
→ Undgå indforståethed. Vær opmærksom på forkortelser, bling-ord og akademiske termer.
→ Vær tydelig. Hvad handler det om, og hvem er det relevant for? Pak ikke budskabet unødigt ind.
→ Skærp forståelsen af, at uddannelsesparathedsvurderingen ikke er en dom, der betyder, at man aldrig bliver til noget.

Gør det klart, at vurderingen kan være en mulighed for at få en hjælpende hånd i tide.

→ Vær tydelig om, hvad der ligger til grund for parathedsvurderingen. Forældrene har brug for at kende de saglige grunde til vurderingen, så de også kan være med til at handle sagligt. Det skal være tydeligt, at vurderingen ikke bygger på en tilfældig lærers irritation, men at børnene er set og hørt.
→ Vær konkret, ikke mindst omkring de tre kriterier: elevens faglige, personlige og sociale forudsætninger. Hvad betyder de? Og hvordan kan man som forælder støtte sit barn, selvom man ikke kan hjælpe med det faglige?
→ Forklar på flere måder. Også forældre har flere læringsstile.

Over broen til målgruppen

→ Tjek med de forældre, du gerne vil nå, om du har nået dem. Har de forstået det, du har formidlet? Har du forstået det, der kan være deres barrierer, eller dét, de særligt kan? Eller informerer du bare derudaf?
→ Lån forældrenes 'briller'. Spørg og undersøg, hvordan tingene ser ud fra deres perspektiv. Så kan du bedre målrette information, invitationer og gode råd, så forældrene føler sig mødt og anerkendt.
→ Vægt den personlige relation. For nogle forældre kan relationen til en enkelt lærer eller vejleder være banebrydende for at få hul på samarbejdet med skolen.
→ Inddrag forældre i forberedelser og evalueringer. Sparring med målgruppen kan være med til at gøre information og redskaber brugbare for alle.

Link til undersøgelsen:

'Far, mor og uddannelsesparatheden': www.uvm.dk/publikationer/2018/180813-far--mor-og-uddannelsesparatheden

DE UNGES STEMMER

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Uddannelsesparathedsvurderingen?

“Jeg tog det ikke så tungt, at jeg blev vurderet ikke-uddannelsesparat. Jeg vidste godt, at jeg havde misset meget af min undervisning i skolen og været lidt, du ved, på sidekanten. Så et eller andet sted havde jeg nok godt set den komme, men det er da aldrig sjovt at få det at vide. Men det viser jo bare, at så får man lidt mere hjælp til det, man vil, så jeg tænker ikke noget negativt om det, som nogle mennesker godt kan.”

Naja, 9. klasse, Nexø

Forældres betydning for unges uddannelsesvalg og inddragelse i vejledningen s. 8-15

¹ Hutter, C. (2004): *Mellem lyst og nødvendighed: en analyse af unges valg af videregående uddannelse*. Roskilde: Roskilde Universitet, Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning.

Lund, S. (2006): *Marknad och medborgare – elevers valhandlingar i gymnasieutbildningens integrations- och differentieringsprocesser*. Växjö: Växjö University Press.

Pless, M. og Katznelson, N. (2005): Niende klasse og hvad så? København: Center for Ungdomsforskning.

Pless, M. og Katznelson, N. (2007): *Unge veje mod ungdomsuddannelserne*. København: Center for Ungdomsforskning.

Pless, M., Juul, T.M. og Katznelson, N. (2016): *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Juul, T. M. (2018): *Det 'sikre' valg i en uvis fremtid – en sociologisk analyse af unges motiver for valg af ungdomsuddannelse*. Ph.d.-afhandling. Aalborg: Aalborg Universitet.

2 Rambøll Management (2004): *Undersøgelse af forældre og vejledning*. København.

Pless, M. og Katznelson, N. (2007): *Unge veje mod ungdomsuddannelserne*. København: Center for Ungdomsforskning.

Poulsen, B.K., Thomsen, R., Buhl, R. og Hagmayer, I.A. (2016): *Udsyn i udkolingen*. KL og Danmarks Lærereforening.

Pless, M., Juul, T.M. og Katznelson, N. (2016): *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Fakta om emnet s. 15, 31 og 39

Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. Årgang 95 – Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995. SFI – Det Nationale Forskningscenter For Velfærd, 2016.

Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv. Centrale konklusioner fra følgeforskningsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning' / Tilde Mette Juul, Mette Pless og Noemi Katznelson. Center for Ungdomsforskning, 2016.

Hver anden ung med ufaglærte forældre får ikke en uddannelse / Mie Dalskov Pihl. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2016.

Bourdieu, P. (1995): *Distinktionen: en sociologisk kritik af dømmekraften*. Frederiksberg: Det lille Forlag.

Thomsen, J.P. (2008): *Social differentiering og kulturel praksis på danske universiteter*. Roskilde: Roskilde Universitetscenter.

5 Jensen, U.H. og Jensen, T.P. (2005): *Unge uden uddannelse – Hvem er de, og hvad kan der gøres for at få dem i gang?* København: SFI.

Bæck, U.D. K. (2005): School as an arena for activating cultural capital. I *Nordisk pedagogik*

6 Juul, T. M. (2018): *Det sikre valg i en uvis fremtid – en sociologisk analyse af unges motiver for valg af ungdomsuddannelse*. Ph.d.-afhandling. Aalborg: Aalborg Universitet.

Projektoversigter s. 22-23

At vejlede i fællesskaber og grupper/Rie Thomsen, Randi Boelskifte Skovhus, Rita Buhl. Schultz, 2013.

Pilotprojekter – Metodeudvikling via forskningscirkler. Indsats 2 – et samarbejde mellem projektet Brug for alle unge og 15 UU-centre. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, 2017.

Ressourcefokuseret vejledning/Marianne Tolstrup. Dansk Psykologisk Forlag, 2014.

Udsyn i udkolingen/Bo Klindt Poulsen m.fl. KL og Danmarks Lærereforening, 2016.

Vækstmodellen/Marianne Grønbæk. Dafolo, 2017.

WATCH. En brugsbog i gruppevejledning/ Sigríður Hulda Jónsdóttir m.fl. Schultz, 2012.

www.mi-life.dk.

Du kan downloade dette og de tre øvrige temahæfter i serien Praksis & Perspektiv på Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk, eller på www.emu.dk. De trykte publikationer kan også rekvireres gratis via Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk. Du kan desuden finde mere information om Brug for alle unge og de forskellige indsatser i projektet på www.bfau.dk.

God fornøjelse